Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2014 roku

Projekty strategiczne

30 października 2014 roku zaproszeni goście uczestniczyli w uroczystości otwarcia wystawy stałej *Cybereteka. Kraków – czas i przestrzeń* i oddaniu w użytkowanie zachodniego skrzydła pałacu Pod Krzysztofory. Prace przy tym kolejnym etapie modernizacji pałacu rozpoczęły się 23 stycznia 2013 roku podpisaniem umowy pomiędzy Muzeum Historycznym Miasta Krakowa a konsorcjum firm DeS Henryk Dowgier, Anna Dowgier sp. j. oraz Przedsiębiorstwem Rewaloryzacji Zabytków Kraków SA. W okresie od lutego 2013 roku do października 2014 roku wykonano zarówno prace budowlane, jak i prace konserwatorskie, obejmujące m.in. tzw. kaplicę, odkrytą w czasie prac w piwnicach cysternę na wodę, a także konserwację dekoracji malarskiej na pierwszym i drugim piętrze skrzydła pałacu. Wykonano nadbudowę o jedno piętro budynku na rogu ulic Szczepańskiej 4 i Jagiellońskiej 2. Pałac zyskał od strony dziedzińca konstrukcję windy biegnącej od parteru do czwartego piętra. W wyniku prac wykończeniowych prowadzonych w roku 2014 Muzeum uzyskało nową przestrzeń ekspozycyjną w piwnicach Krzysztoforów, sale edukacyjne na parterze, nowoczesną salę multimedialną – tzw. Kupferhaus, inaczej nazywaną salą Miedzianą (nazwa i wystrój sali nawiązuje do hanzeatyckiej przeszłości Krakowa) – wraz ze sporą przestrzenią recepcyjną na pierwszym piętrze. Wreszcie na trzecim i czwartym piętrze umieszczono nowoczesne, w pełni wyposażone pracownie merytoryczne, w tym m.in. Pracownię Digitalizacji MHK.

Uroczystość otwarcia zachodniego skrzydła pałacu Pod Krzysztofory, Kupferhaus, druga od lewej w pierwszym rzędzie Ellen Germain, konsul generalna USA w Krakowie, Kazimierz Barczyk, przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego, Bogusław Kośmider, przewodniczący Rady Miasta Krakowa, Jacek Majchrowski, prezydent Krakowa, Bogdan Klich, senator RP, 30 października 2014 r., fot. Tomasz Kalarus

Dotacja Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa umożliwiła wykonanie prac konserwatorskich przy elewacji pałacu od strony ulicy Szczepańskiej (dokończenie prac z roku 2013) i elewacji wewnętrznej od strony dziedzińca.

Jednocześnie z pracami budowlano-konserwatorskimi trwały prace nad scenariuszem wystawy stałej *Cybereteka. Kraków – czas i przestrzeń* (drugie piętro skrzydła zachodniego). Pomysł tej ekspozycji zrodził się jeszcze w roku 2012 w czasie prac nad główną wystawą MHK – *Kraków od początku, bez końca*. *Cyberteka* w swojej genezie miała stanowić rodzaj podsumowania, aneksu do tej głównej wystawy. Z czasem projekt przerodził się w samodzielny pomysł wystawienniczy, którego głównym celem jest przeprowadzenie zwiedzającego przez meandry rozwoju przestrzennego i urbanistycznego Krakowa w ciągu wieków, a jednocześnie przekazanie w pigułce podstawowej wiedzy na temat rozwoju miasta od wczesnego średniowiecza do czasów najnowszych. Autorem scenariusza wystawy był kustosz Piotr Hapanowicz, którego wspierali kustosz Piotr Opaliński (rekonstrukcje cyfrowe architektury) oraz Bartłomiej Woch (projekt aranżacji wystawy).

Dyrektorem projektu modernizacji pałacu Pod Krzysztofory w skrzydle zachodnim, realizowanego w latach 2013–2014 ze środków unijnych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, był Adam Świerz, zastępca dyrektora MHK ds. administracyjno-technicznych.

Funkcję inwestora zastępczego projektu unijnego modernizacji pałacu Pod Krzysztofory pełniła firma Bud Invent sp. z o.o. Projekt wystawy *Cyberteka* nadzorowała Anna Śliwa-Suchowiak, zastępca zastępca dyrektora ds. organizacji działalności podstawowej. W roku 2014 prace przy modernizacji skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory, wykonywane zgodnie z projektem zespołu projektowego z firmy Cempla i Partnerzy Konserwacja Zabytków Marek Józef Cempla, pochłonęły 12,5 mln zł, prace konserwatorskie przy elewacji pałacu ok. 875 tys. zł, wreszcie projekt i wykonanie wystawy stałej *Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń* to koszt ok. 560 tys. zł.

Uroczystość 30 października 2014 roku symbolicznie zamknęła kolejny etap modernizacji pałacu, a jednocześnie rozpoczęła działania ukierunkowane na realizację ostatniego etapu modernizacji – prace w skrzydle wschodnim wraz z budową wystawy głównej Muzeum.

W roku 2014 równocześnie z pracami budowlano-konserwatorskimi przygotowywano dokumentację niezbędną do wykonania następnego etapu modernizacji pałacu Pod Krzysztofory. Prace obejmowały koncepcję i scenariusz wystawy *Kraków od początku, bez końca*. Tu projekt prowadził bezpośrednio dyrektor MHK Michał Niezabitowski z zespołem merytorycznym, z udziałem m.in. kustosza Janusza Tadeusza Nowaka, Michała Urbana, Łukasza Czuja i prof. Dariusza Kosińskiego. Współpracowano przy przygotowaniu zamiennego projektu architektonicznego i projektów branżowych. Tę dokumentację architektoniczną wykonywała firma projektowa Gpvt Pracownia Architektoniczna S.C. Tomasz Białoszewski Grzegorz Pacer z Poznania.

Ellen Germain, konsul generalna USA w Krakowie, w czasie zwiedzania wystawy stałej Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń*, 30 października 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interepretacji Artefaktów

W roku 2014 zakończono prace budowlane (tzw. trzeci etap) w obiekcie Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów przy ulicy Księcia Józefa 337. Trzeba przypomnieć, że jest to niezwykle ważny projekt, obejmujący budowę i wyposażenie nowoczesnych magazynów muzealnych, pracowni konserwacji, uzupełnionych o możliwość udostępniania, prezentacji zwiedzającym wybranych kolekcji muzealnych. Prace projektowe rozpoczęto jeszcze w roku 2009, a ostatni etap prac budowlanych rozpoczął się w roku 2012. Warto też zwrócić uwagę, że praktycznie cały projekt Centrum Interpretacji Artefaktów realizowany był wyłącznie ze środków własnych Muzeum, nie udało się bowiem uzyskać dofinansowania z Funduszy Norweskich.

Główny wykonawca prac, przeżywające kłopoty finansowe Ład-Bud Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane Edward Chrupek (później Chem-Bud Sp. z o.o.), prace wykończeniowe sfinalizował do końca czerwca 2014 roku, a Muzeum zmuszone było przeprowadzić postępowania ugodowe z podwykonawcami, którzy zgłosili swoje roszczenia w związku z niewywiązywaniem się ze swoich zobowiązań przez głównego wykonawcę prac budowlanych. Od lipca do października prowadzono długotrwałe prace związane z końcowymi odbiorami obiektu i umowami dotyczącymi przyłączenia mediów. Na koniec roku Muzeum dysponowało

Promocja filmu dokumentalnego Ewy Lachnit Teatry podziemne w Krakowie *1939–1945, od lewej: Małgorzata Palka, kierownik oddziału teatralnego, Jacek Salwiński, zastępca dyrektora MHK, prof. Marta Stebnicka, Marian Cebulski, sala kinowa Fabryki Emalia Oskara Schindlera, 9 grudnia 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

nowoczesnym kompleksem magazynowym, z dogodnym dojazdem i miejscami parkingowymi, gotowym do wykonania prac aranżacyjnych i zainstalowania niezbędnego wyposażenia magazynowego, konserwatorskiego oraz ekspozycyjnego. Nadzieją na realizację tych prac były deklaracje władz miasta o sfinansowaniu niezbędnych prac wykończeniowych w kolejnym roku budżetowym. W roku 2014 MHK sfinansowało prace w obiekcie przy ulicy Księcia Józefa na poziomie około 830 tys. zł.

Osobą odpowiedzialną za inwestycję był dyrektor Adam Świerz, nadzory budowlane i branżowe prowadziła firma GRI Generalny Realizator Procesu Inwestycyjnego sp. z o.o.

Nowe Muzeum Teatralne

Projekt ten, realizowany od kilku lat, w roku 2014 nie nabrał tempa z powodu negatywnej decyzji w procedurze aplikacyjnej do Funduszy Norweskich. Wykonywano jednak systematyczną pracę nad przygotowaniem istotnych elementów projektów, założonych w wieloletnim programie Muzeum. Prowadzono konserwacją kostiumów teatralnych ze zbiorów oddziału, przygotowano drugą edycję konferencji *Muzeum w świetle reflektorów – bez barier, granic, ścian?*, zrealizowano film dokumentalny Ewy Lachnit *Teatry podziemne w Krakowie 1939–1945*.

Sybilla 2013

14 maja 2014 roku w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie wręczone zostały nagrody *Konkursu na wydarzenie muzealne roku Sybilla 2013*. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa zostało docenione aż w trzech kategoriach tego prestiżowego konkursu.

Książka Marii Zientary *Krakowscy artyści i ich sztuka w latach 1939–1945* została uznana za najlepszą muzealną publikację roku 2013. To niezwykle ważne wyróżnienie dla samej autorki, ale też dla Muzeum, konsekwentnie badającego i prezentującego kolejne obszary dziedzictwa czasów II wojny światowej z perspektywy okupowanego Krakowa i jego społeczności.

W kategorii digitalizacja i nowe technologie wyróżnienie (drugie miejsce) otrzymał projekt *Udostępnienie i digitalizacja zbiorów 2D w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa*, a w kategorii konserwacja obiektów muzealnych wyróżnienie przyznano projektowi konserwacji najcenniejszych kostiumów teatralnych.

14 maja 2014 roku był dniem niezwykłym dla Muzeum. Wtedy też w Łazienkach Królewskich Muzeum otrzymało dwa kolejne wyróżnienia (nominacje) w konkursie *Wydarzenie historyczne roku 2013*. Konkurs ten, organizowany od roku 2007 przez Muzeum Historii Polski w Warszawie, z roku na rok zyskuje na znaczeniu. W finałowej grupie 10 laureatów znalazły się dwa projekty MHK: wystawa stała *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* oraz projekt edukacyjny *Opowiedz mi miasto*.

Wreszcie, przypominając najważniejsze muzealne wyróżnienia i nagrody, nie można pominąć skutecznych wysiłków pracowników MHK na rzecz uhonorowania tradycji krakowskich, którymi od dziesiątków lat Muzeum się opiekuje. 4 sierpnia 2014 roku podczas uroczystości w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego szopkarstwo krakowskie i *Pochód Lajkonika* oficjalnie wpisano na Krajową Listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Tym samym te dwie tradycje krakowskie, dzięki systematycznej pracy Działu Folkloru i Tradycji Krakowa MHK, znalazły się na dobrej drodze do umieszczenia na światowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO.

Widok Krakowa od północnego zachodu, *Georg Braun, Frans Hogenberg, 1618, miedzioryt kolorowany, nr inw. MHK-3801/VIII, fot. Tomasz Kalarus*

Atara wykonana techniką szpanier arbajt, okres międzywojenny, nr inw. MHK-974/VII, fot. Tomasz Kalarus

Zbiory

Od kilku już lat Muzeum pozyskuje zbiory głównie dzięki darom i przekazom. W roku 2014 zakupiliśmy 1803 obiekty muzealne za kwotę prawie 120 tys. zł. To nie był rekordowy rok w tym względzie. Trzeba jednak pamiętać, że środki na zakupy pochodziły wyłącznie z pieniędzy wypracowanych przez Muzeum, z wyjątkiem dotacji celowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakup albumu na fotografie wizytowe z portretami uczestników powstania styczniowego. Ograniczeniem w wydatkowaniu pieniędzy na zakup zbiorów jest też fakt, że muszą one pochodzić z puli wydatków inwestycyjnych, a te podlegają szczególnym ograniczeniom, zwłaszcza w instytucji, która od wielu lat mocno inwestuje w swoją infrastrukturę i kolejne nowe oddziały.

MHK pozyskało także 1489 obiektów drogą darów i 339 obiektów w formie przekazów. Tu łączna wartość nowych muzealiów (przekazy i dary) była całkiem spora i wynosiła prawie 249 tys. zł.

Zegarek kieszonkowy, sygn. Iac. Lichty Cracau, druga połowa XVIII w., nr inw. MHK-1532/III, fot. Tomasz Kalarus

Ciekawsze obiekty

Zakupy

– *Widok Krakowa od północnego zachodu* (*Cracovia Metropolis Regni Poloniae)*, zamieszczony w publikacji Georga Brauna i Fransa Hogenberga *Civitates orbis terrarum*, w tomie 6. *Theatri praecipuarum totius mundi urbium liber sextus*, tabl. 43. Kolonia 1617 lub później, miedzioryt kolorowany;

– atara wykonana techniką szpanier arbajt, okres międzywojenny, 83 na 11,5 cm;

– atara wykonana techniką szpanier arbajt, okres międzywojenny, 85 na 8,5 cm;

– meble: lustro z konsolą, dwa fotele, wieszak do przedpokoju, 2. poł. XIX w., meble należały do Peterseimów, znanej rodziny krakowskich przemysłowców;

– fotografie Krakowa Ignacego Kriegera z lat 70. i 80. XIX w.;

– fotografia zbiorowa z obchodów 80. rocznicy urodzin dr. Stanisława Tomkowicza w Modrzejówce, 1900, 16,3 na 22,2 cm;

– zegarek kieszonkowy z ażurową dekoracją ornamentalną oraz scenkami mitologicznymi, sygn. na kopercie *Iac. Lichty Cracau*, 2. poł. XVIII w.;

– dagerotypy przedstawiające dziadków Kazimierza Przerwy-Tetmajera: Izabelę z Jasińskich Grabowską oraz Andrzeja Grabowskiego, fot. Karol Beyer, ok. 1850 r.;

– *Rok 1863* – album na fotografie wizytowe z portretami uczestników powstania styczniowego, należący do księcia Michała Ksawerego Sapiehy;

– zespół 11 fotografii Stanisława Muchy przedstawiających wieżę Ratuszową z odwachem, okres międzywojenny.

Przekazy

– *Zwiastowanie*, fragment oryginału *Zwiastowania* Giovanniego Battisty Pittoniego z kościoła Mariackiego w Krakowie, 1925, olej, deska, u dołu wzdłuż krawędzi: „S. (?) Mater Christi-ora pronobis", na stronie odwrotnej: „Fragment oryginału Zwiastowania Pittoniego w Kościele / Najświętszej Maryi Panny w Krakowie – malował MM / AD 1925", 17,8 na 31 cm (z ramą 24 na 37 cm);

– *Franciszek Józef pogrążony w modlitwie*, autor nieznany, p. d. napis: „Marieninstitut / Krakau", data dzienna nieczytelna, 1911, tempera na sztucznym jedwabiu (?), 38 na 30,5 cm;

– miniaturowy zegar mechaniczny, na tarczy znak firmowy – tzw. strzałka krzyża Paula Landsbergera (1869–1883) lub firma Hamburg American Clock Co., HAC (znana też jako HUC – Hamberg Amerikanische Uhrenfabrik), 25,5 na 10 cm;

– pamiątkowa szklanka związana z 50. rocznicą panowania cesarza Franciszka Józefa I, z podwójnym portretem cesarza w owalnej ozdobnej ramce i datą 1848–1898, wys. 12,5 cm, średn. 6,8 cm;

– ekran kominkowy z sceną rodzajową, sygn. p. d. *Pstrak* (Jarosław Wasylowicz Pstrak), koniec XIX w., olej, płótno, 82 na 85 cm;

– *Na pasterkę*, sygn. p. d. *Juliusz Słabiak*, ok. poł. XIX w., olej, płótno, 44 x 58 cm;

– *Przeprawa*, sygn. i dat. p. d. *Feliks Franić / 1904*, olej, płótno, 39 na 56,5 cm;

– portret Józefa Piłsudskiego, sygn. l. d. [Zdzisław] *Czermański*, 1935, rysunek ołówkiem, 46,5 na 32 cm.

Dary

– projekty witraży – kartony do kościoła w Mogile i katedry na Wawelu, Tadeusz Wojciechowski, po 1945 r., technika mieszana;

– *Karol Frycz w malarni Starego Teatru zdobiący dzban*, rekwizyt do sztuki *Powrót syna marnotrawnego* Romana Brandstaettera, autor nieznany, 1947, rysunek;

– dzban, rekwizyt do sztuki *Powrót syna marnotrawnego* Romana Brandstaettera, wykonany według projektu Karola Frycza;

– *Ułan i dziewczyna*, sygn. p. d. *Jerzy Kossak*, 1931, olej, tektura, 48 na 36 cm;

– *Zaloty*, sygn. i dat. l. d. *Jerzy Kossak 1929*, olej, tektura, 73 na 48 cm;

– portret Marty Stebnickiej, Bolesław Kamykowski, sygn. *Kamyk*, lata 40. XX w., olej, płótno, 94 na 65 cm.

Darczyńcami, którzy w roku ubiegłym wzbogacili zbiory Muzeum, byli: Dominik Dukała, Ewa Gaczoł, Zofia Gręplowska, Zofia Gwiazda, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Teresa Kwiatkowska, Magdalena Kwiecińska, Zofia Michalczyk, Jan Motyka, Anna Pietras, Maria Pikul, Grzegorz Rzepecki, Joanna Trzos, Jadwiga Urbańska, Anna Wszelaczyńska, Anna Żurawel-Drwota.

Inwentaryzacja i ruch muzealiów

Pracownicy Muzeum wykonują swoją codzienną pracę przy opracowaniu i ewidencji zbiorów. Jest ona często niezauważana w ocenie rezultatów instytucji, lecz przecież stanowi fundament, na którym zbudowane są inne segmenty muzealnej aktywności: wystawy, wydawnictwa, edukacja i popularyzacja. W roku 2014 muzealnicy MHK opracowali łącznie 1909 obiektów inwentarzowych (część tylko zewidencjonowano) i wykonali reinwentaryzację 6138 obiektów muzealnych.

Do końca roku sfinalizowano prace nad przeniesieniem całej informacji o zbiorach (karty inwentarzowe) do elektronicznego programu inwentaryzacji *Musnet*. W roku 2014 wprowadzono do tego programu opisy ponad 23 tys. obiektów inwentarzowych. MHK może się pochwalić, że jako jedna z pierwszych instytucji muzealnych w Polsce ma 100 proc. zbiorów w elektronicznej ewidencji zbiorów. Na kolejne lata zaplanowano uzupełnienie dokumentacji fotograficznej muealiów oraz weryfikację poprawności zapisów inwentarzowych, często przecież przygotowanych i opracowanych jeszcze w latach pięćdziesiątych, sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku.

W roku 2013 zakończono wielki projekt *Udostępnienie i digitalizacja zbiorów 2D w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa*. Rok kolejny był czasem porządkowania efektów projektu zrealizowanego w ramach MRPO. Pracownia Digitalizacji MHK w ciągu całego 2014 roku wykonała odwzorowania cyfrowe około 9 tys. muzealiów z zasobów oddziału teatralnego, zbiorów grafiki i zbiorów Działu Fotografii Krakowskiej MHK. Na rok 2015 zaplanowano dalsze prace nad wykonaniem odwzorowań cyfrowych kolejnych kolekcji i umieszczenie nowych zasobów cyfrowych na portalu *Cyfrowy Thesaurus*.

Biblioteka Naukowa i Archiwum MHK

Kierownik Biblioteki Naukowej i Archiwum MHK kustosz Maria Kwaśnik konsekwentnie prowadzi proces wdrażania programu *Patron 3*, który jest narzędziem do stworzenia elektronicznego inwentarza zbiorów bibliotecznych. Do końca roku wprowadzono do programu 35 930 pozycji

(wydawnictw zwartych i ciągłych). Tempo pracy daje nadzieję, że – zgodnie z planem – całość systemu elektronicznego programu ewidencji i udostępniania zasobów Biblioteki zostanie uruchomiona dla czytelników w 2015 roku.

Pracownicy Biblioteki Naukowej i Archiwum MHK prowadzili swoje stałe prace przy opracowaniu nowo pozyskanych zbiorów. Opracowano: 240 numerów inwentarzowych archiwaliów (1400 sztuk), 340 numerów inwentarzowych książek i czasopism, 40 numerów inwentarzowych druków ulotnych (200 sztuk). Czytelnicy wypożyczyli z magazynów 7800 woluminów.

Konserwacja muzealiów

Od kilku lat pracownie konserwacji mieściły się w tymczasowych, mocno prowizorycznych pomieszczeniach w Domu Zwierzynieckim przy ulicy Królowej Jadwigi 41. Modernizacja części kompleksu pałacu Pod Krzysztofory, tj. obiektu magazynowego przy ulicy Jagiellońskiej 4, wymusiła przeprowadzkę do bardzo ciasnych pomieszczeń na pierwszym i drugim piętrze Domu Zwierzynieckiego. Pod koniec 2014 roku w związku z zakończeniem części budowlanej projektu Thesaurus Cracoviensis pracownie konserwacji mogły rozpocząć proces przenosin do nowych pomieszczeń przy ulicy Księcia Józefa. Oczywiście, Muzeum czeka jeszcze proces wyposażenia pracowni w nowoczesny, specjalistyczny sprzęt i wzmocnienie kadrowe pionu konserwatorskiego, kierowanego od roku 2009 przez główną konserwator MHK Annę Per-Żywolewską, lecz efekty zmian w warunkach pracy naszych konserwatorów powinny już teraz zaowocować jakością obsługi konserwatorskiej zbiorów.

Łącznie pracownie konserwacji wykonały zabiegi przy 997 muzealiach, w tym:

- Pracownia Konserwacji Malarstwa i Rzeźby 532 obiekty (w tym także negatywy fotograficzne),
- Pracownia Konserwacji Papieru 157 obiektów,
- Pracownia Konserwacji Metalu 286 obiektów,
- Pracownia Konserwacji Mebli i Rzemiosła 15 obiektów,
- Pracownia Konserwacji Tkanin 29 obiektów,
- Pracownia Konserwacji Szopek 23 obiekty.

Wystawy czasowe

Pałac Pod Krzysztofory

Główną wystawą w Krzysztoforach w roku 2014 była ekspozycja zatytułowana *Świat Lajkonika. Konik na świecie*. Wystawa ta została przygotowana w dwóch oddziałach Muzeum – w pałacu Pod Krzysztofory (tu prezentowana była część druga wystawy: *Konik na świecie*) i w Domu Zwierzynieckim. Nasza instytucja od wielu lat opiekuje się corocznym *Pochodem Lajkonika* i przygotowuje to wydarzenie organizacyjnie, a jednocześnie dopiero po raz pierwszy ta ważna dla Krakowa tradycja stała się podmiotem muzealnego projektu wystawienniczego i badawczego. Zasługą kuratora wystawy, Andrzeja Iwona Szoki, z którym współpracowała jako asystentka dr Magdalena Kwiecińska, było nie tylko zebranie naszej wiedzy na temat genezy Lajkonika, podsumowanie wszystkich wersji przekazów i tradycji związanych z tym cyklicznym pochodem, ale także zderzenie naszej krakowskiej opowieści z obecnością podobnych obchodów z udziałem koników w kulturze miast i społeczności Europy oraz w innych kręgach kulturowych. Na wystawie zaprezentowano oryginalne obiekty, rekonstrukcje lub materiał dokumentacyjny dotyczący koników: Fine Lady z Banbury Museum (Wielka Brytania), Obby Oss z Padstow Museum (Wielka Brytania), Botzerössli z Museum Appenzell (Szwajcaria), Chevaux frux z Musée du Vieil Aix (Francja), Els cavallets z Olot (Hiszpania), Kuda Lumping z Museum Fatahillah Jacarta (Indonezja). Ponadto zaprezentowano koniki obrzędowe z Indii, Japonii, Rumunii oraz polskie, ludowe obrzędy, w których występują aktywnie tego typu postaci. Całość stworzyła interesujący kontekst dla krakowskiego obrzędu, pozwalając głębiej wniknąć w jego istotę, nie ograniczając się tylko do powszechnie znanej legendy o najeździe tatarskim na Kraków i udziale krakowskich włóczków w odparciu wojsk tatarskich.

Ekspozycję uroczyście otwarto na placu Szczepańskim 31 marca 2014 roku, wystawa była otwarta do 30 października tego roku. Autorami aranżacji byli Igor Banaszewski i Konrad Glos.

7 grudnia 2014 roku odbył się uroczysty wernisaż *Pokonkursowej wystawy szopek krakowskich*, połączony z wręczeniem nagród nagrodzonym uczestnikom 73. *Konkursu szopek krakowskich*. *Pokonkursowa wystawa* od lat cieszy się zainteresowaniem mediów i zwiedzających, zarówno tych z Krakowa, Małopolski, jak i z innych regionów kraju. Muzeum w ostatnich latach intensyfikuje swoje działania na rzecz wzmocnienia środowiska krakowskich szopkarzy. Tu pomocne są działania integrujące to środowisko (spotkania przy okazji wystawy), działania edukacyjne i promocyjne wśród najmłodszych, ale także dbanie o wysokość nagród dla zwycięskich szopkarzy. Wszystkie te wysiłki dają nadzieję na przekazanie wielowiekowej tradycji budowania szopek kolejnym pokoleniom budowniczych tych niezwykłych i niepowtarzalnych budowli.

W grudniu 2014 roku wernisaż *Pokonkursowej wystawy szopek* odbył się w sali Miedzianej w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory, a w uroczystości wzięła udział zastępca prezydenta Krakowa Magdalena Sroka. Dyrektor MHK Michał Niezabitowski wręczył nagrody: w kategorii szopek dużych pierwsze miejsce zajęli Renata, Edward i Marek Markowscy, w kategorii szopek średnich Dariusz Czyż, w kategorii szopek małych Maciej Moszew, w kategorii szopek miniaturowych pierwszą nagrodę otrzymał Jan Kirsz.

Łącznie do konkursu zgłoszono 188 prac, w tym 46 szopek wykonanych przez dorosłych szopkarzy. Funkcję kuratora wystawy szopek pełniła kustosz Małgorzata Niechaj. Program edukacyjny adresowany przede wszystkim do dzieci przygotowała Klaudia Kaczmarczyk z Działu Edukacji MHK. Autorem projektu plastycznego wystawy był Wojciech Gdowski. Ekspozycję udostępniano w salach parterowych i piwnicach skrzydła wschodniego pałacu Pod Krzysztofory do 1 marca 2015 roku.

Uroczystość otwarcia wystawy Świat Lajkonika. Konik na świecie, *przemarsz z placu Szczepańskiego do pałacu Pod Krzysztofory, grupa z konikiem obrzędowym Zamalzain z Kraju Basków oraz grupa Kamieńcoki z Milówki, 31 marca 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

Wernisaż Pokonkursowej wystawy szopek krakowskich, *wręczenie nagród zwycięzcom w poszczególnych kategoriach, od lewej: Michał Niezabitowski, dyrektor MHK, Magdalena Sroka, zastępca prezydenta miasta Krakowa, szopkarz Józef Madej oraz Małgorzata Niechaj, kurator wystawy, Kupferhaus w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory, 7 grudnia 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

W roku 2014 Muzeum zorganizowało dodatkowo trzy wystawy szopek krakowskich – w Kielcach, Zielonej Górze i Krośnie.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

1 marca 2014 roku w Fabryce Emalia Oskara Schindlera miał miejsce wernisaż wystawy *Krakowscy Wyklęci*. W połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku MHK wprowadziło wątki związane z walką niepodległościowych ugrupowań antykomunistycznych okresu po 1945 roku do scenariusza wystawy stałej w Domu Śląskim przy ulicy Pomorskiej 2. Dopiero jednak w roku 2014 nasze Muzeum przygotowało pierwszy projekt wystawy czasowej na ten temat.

Wystawę otwarto w Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, który został ustanowiony jako święto państwowe w roku 2011. Celem projektu było przypomnienie wybranych 14 sylwetek bohaterów czasów stalinowskiego terroru, którzy w okresie powojennym podjęli heroiczny trud walki z narzuconym Polsce totalitarnym systemem. Wystawa przybliżyła zwiedzającym związek Żołnierzy Wyklętych z Polskim Państwem Podziemnym i Armią Krajową, pokazała rozmaite formy oporu przeciw narzuconej Polsce władzy, opowiedziała o takich działaniach Podziemia, jak np. rozbicie więzienia św. Michała w Krakowie w sierpniu 1946 roku czy akcja sił bezpieczeństwa wymierzona w działające grupy zbrojne, przytoczyła także przykłady działań propagandowych w literaturze, przekazie prasowym i filmie, kształtujących obraz Żołnierzy Wyklętych jako „bandytów" występującym przeciwko Polsce Ludowej i jej osiągnięciom.

Warto przypomnieć, że wystawy czasowe w Fabryce Emalia Oskara Schindlera uzupełniają treści wystawy głównej w tym oddziale i w dużej mierze trafiają ze swoim przekazem do odbiorców z całego świata, którzy zwiedzają to miejsce, mając często po raz pierwszy kontakt z historią Krakowa i Polski.

Kuratorem wystawy i jej programu edukacyjnego był Grzegorz Jeżowski, a autorami projektu aranżacji plastycznej wystawy Anna Mokrzycka-Wagner i Jakub Wagner. Wystawa była otwarta do 7 września 2014 roku.

1 października 2014 roku otwarto wystawę *Kościół krakowski 1939–1945*. Geneza pomysłu na tę ekspozycję sięga jeszcze roku 2010 i otwarcia wystawy stałej *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, kiedy autorzy wystawy mieli poczucie niedosytu związanego z przedstawieniem losów Kościoła krakowskiego na tej ekspozycji. Stąd też pomysł na wystawę czasową i zasadnicze poszerzenie wątków ledwo tylko zaznaczonych na wystawie głównej. Celem projektu było przybliżenie zwiedzającym Fabrykę Emalia Oskara Schindlera okupacyjnych dziejów krakowskiego Kościoła rzymskokatolickiego. Ekspozycja poruszała najważniejsze wątki dziejów Kościoła tego czasu: represje okupanta i martyrologię krakowskich duchownych, religijność zwykłych krakowian czasu okupacji, sylwetki najważniejszych postaci, w tym szczególnie arcybiskupa Adama Stefana Sapiehy, najważniejsze obszary aktywności Kościoła, w tym m.in. działalność charytatywną i pomoc Żydom krakowskim, organizację i działalność tajnego Seminarium Duchownego.

Kustosz Grzegorz Jeżowski przemawia w trakcie wernisażu wystawy Krakowscy Wyklęci*, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 1 marca 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

Koncert Andrzeja Kołakowskiego, barda Wyklętych, w trakcie finisażu wystawy Krakowscy wyklęci*, sala kinowa Fabryki Emalia Oskara Schindlera, 6 września 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

Gra miejska w ramach programu edukacyjnego wystawy Krakowscy Wyklęci, *zorganizowana we współpracy z krakowskim oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej, sala wystawy stałej w oddziale Ulica Pomorska, 9 maja 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

Anna Marszałek, autorka scenariusza, i dr Janusz Baster w trakcie wernisażu wystawy Kościół krakowski 1939–1935, *Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 1 października 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

Ekspozycja powstała na podstawie kwerend w zasobach archiwalnych i bibliotecznych instytucji publicznych, ale przede wszystkim parafii i zgromadzeń zakonnych. Nad projektem pracował zespół kierowany przez Tomasza Stachowa z oddziału Ulica Pomorska (kurator wystawy), scenariusz opracowała Anna Marszałek, projekt aranżacji oparty na scenariuszy wystawy wykonał Wojciech Gdowski. Wystawa była czynna do 28 grudnia 2014 roku.

Dom Zwierzyniecki

Sezon wystawienniczy rozpoczęliśmy w tym oddziale 28 marca 2014 roku wystawą *Świat Lajkonika. Konik na świecie*, a właściwie pierwszą odsłonę tej wystawy – *Świat Lajkonika*, poświęconą podsumowaniu tradycji *Pochodu Lajkonika*, przybliżającą całość wiedzy na jej temat w Krakowie, różne interpretacje genezy tej tradycji oraz niezwykle interesującą ewolucję od tradycji parareligijnej przez mitologię narodową po zakorzenienie się w miejskiej tradycji, będącej pod opieką Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Ekspozycja przy ulicy Królowej Jadwigi 41 skupiła się na wymiarze lokalnym Lajkonika, w tym szczególnie zwierzynieckim, mocno związanym z dziedzictwem krakowskich przedmieść.

Autorem scenariusza tej części ekspozycji w Domu Zwierzynieckim (od roku 2014 kierowanego przez kustosz Marię Lempart) był Andrzej Iwo Szoka z Bartoszem Hekselem, których wspierała plastycznie Bożena Jarosz z Pracowni Plastycznej MHK. Wystawa była czynna do 26 października 2014 roku.

Andrzej Iwo Szoka, kurator ekspozycji, przemawia na otwarciu wystawy Świat Lajkonika. Konik na świecie*, obok niego Jacek Salwiński, zastępca dyrektora MHK, ogród Domu Zwierzynieckiego, 28 marca 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

21 listopada 2014 roku w Domu Zwierzynieckim odbył się wernisaż wystawy *Zwierzyniec zaprasza – Krowodrza*. Ekspozycja otworzyła cykl wystaw poświęconych prezentacji dawnych przedmieść Krakowa, niegdyś wsi otaczających rozwijające się miasto. Tym samym Muzeum chce zaproponować cykl wystaw omawiających rozwój krakowskich przedmieść i ich społeczności. Inspiracją był tu inny cykl wystaw, realizowanych od 2006 roku w oddziale nowohuckim – *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty.*

Do pierwszej wystawy Zwierzyniec zaprosił Krowodrzę, wieś sąsiadującą ze Zwierzyńcem. Autorka scenariusza, kustosz Małgorzata Niechaj, obok prezentacji historii Krowodrzy z okresu staropolskiego i opisu procesu przyłączenia gminy Krowodrza do Wielkiego Krakowa na początku XX wieku, zilustrowała proces zmian społecznych na terenie tej wsi, przypomniała dzieje szkoły gminnej, tradycje szopkarskie, powstający i rozwijający się przemysł (m.in. fabryka Piaseckiego) oraz tradycje ogrodnicze Krowodrzy. Ekspozycję zaaranżowała Bożena Jarosz, a wystawa była czynna do 6 kwietnia 2015 roku.

Dzieje Nowej Huty

W 2014 roku obchodziliśmy 25. rocznicę odzyskania wolności. W całym kraju miało miejsce mnóstwo wydarzeń, które odnosiły się do odzyskania przez Polskę pełni suwerenności w 1989 roku i koncentrowały się wokół symbolicznej daty 4 czerwca tego roku – daty wolnych wyborów do Senatu i częściowo wolnych wyborów do Sejmu RP. W oddziale nowohuckim przygotowano ekspozycję, która mocno wpisała się w ideę świętowania 25 lat wolności. *Nowa Huta dla Wolnej i Niepodległej* to tytuł wystawy, której wernisaż miał miejsce 29 kwietnia. Ekspozycja uzyskała patronat prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, a także wsparcie prezydenta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego oraz przewodniczącego Regionu Małopolska NSZZ „Solidarność" Wojciecha Grzeszka.

Autor ekspozycji, kierownik oddziału Dzieje Nowej Huty Paweł Jagło podjął ambitną próbę monograficznego ujęcia działań społeczności Nowej Huty na rzecz wolności od czasów stalinowskich, przez epokę walki o Kościół z jego ważnym symbolem – walką o krzyż, formowaniem się struktur opozycyjnych w drugiej połowie lat siedemdziesiątych, wreszcie bogatą historię nowohuckiej „Solidarności" z działalnością Tajnej Komisji Robotniczej Hutników na czele, aż po strajki wiosną 1988 roku.

Ciekawym pomysłem na wystawę było także poprowadzenie opowieści kreską komiksową, co wykonał autor aranżacji plastycznej Piotr Urbanek. Wystawę udostępniano do 5 października 2014 roku.

21 października odbył się wernisaż wystawy *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Bieńczyce*. To kolejna wystawa w oddziale nowohuckim z tego cyklu, po raz pierwszy przygotowana przez Macieja Mieziana jako kuratora ekspozycji. Wystawa zaprezentowała w monograficzny sposób najważniejsze wątki z dziejów wsi Bieńczyce, po 1949 roku włączonej w obręb Nowej Huty, a następnie w granice Krakowa: powstanie wsi, pierwszych właścicieli, związki z prepozyturą kolegiaty św. Floriana, historię obszaru dworskiego. Autor wystawy zderzył sferę *sacrum* ze sferą *profanum*,

Wernisaż wystawy Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Bieńczyce*, z prawej Michał Niezabitowski, dyrektor MHK, oraz Maciej Miezian, kurator wystawy, oddział Dzieje Nowej Huty, 21 października 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

tu reprezentowaną przez wątki gospodarczego rozwoju wsi, także barwną historię kolei, w tym linii kolejowej Kraków – Kocmyrzów i stacji kolejowej w Bieńczycach. Istotnym elementem ekspozycji było przybliżenie postaci mieszkańców wsi tworzących jej historię, zarówno tych z czasów galicyjskich, jak i epoki Drugiej Rzeczypospolitej. Autor wystawy zadał ważne pytanie dotyczące współczesnego dziedzictwa Bieńczyc i tego, co dzisiaj, na początku XXI wieku, z tego dziedzictwa jest ważne dla dzisiejszych mieszkańców Nowej Huty.

Autorem aranżacji wystawy był Wacław Sawicz z Pracowni Plastycznej MHK, a ekspozycja była dostępna dla zwiedzających do 6 kwietnia 2015 roku.

Kamienica Hipolitów

14 maja 2014 roku odbył się wernisaż wystawy *Jedziemy do wód* z cykl wystaw *Od frontu i od kuchni*. Jego profil i charakter zostały wymyślone przez pierwszego kierownika oddziału, kustosza Witolda Turdzę, i przez ostatnie lata cykl ten jest ważną częścią programu działań Kamienicy Hipolitów. Tym razem autorzy wystawy zaproponowali wspólną wyprawę do wód. W projekcie zatytułowanym *Jedziemy do wód* skoncentrowano się na zwyczajach mieszczańskich związanych z wypoczynkiem, wyjazdami letnimi i zimowymi poza Kraków. Ekspozycja z tego cyklu tradycyjnie już była mocno osadzona w prezentacji obiektów muzealnych, przedmiotów kultury materialnej związanej z tematem. Tym razem były to przedmioty codziennego użytku, które służyły wyprawom krakowskich mieszczan

Katarzyna Bury i Katarzyna Moskal, kuratorki wystawy Jedziemy do wód*, Kamienica Hipolitów, 14 maja 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

Dyrektorzy Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, od lewej: Stanisław Czerpak, Jacek Salwiński i Wacław Passowicz, w czasie wernisażu wystawy Jerzego Dobrzyckiego przepis na Kraków*, Kamienica Hipolitów, 4 września 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

Katarzyna Winiarczyk, kurator wystawy, i Isolde Felskau z Konsulatu Republiki Federalnej Niemiec w Krakowie w czasie uroczystości otwarcia wystawy Jerzego Dobrzyckiego przepis na Kraków*, 4 września 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

za Kraków w XIX i w pierwszej połowie XX wieku, m.in. walizki, pudła, sakwojaże, a także przybory toaletowe, naczynia i przybory do pisania.

Scenariusz wystawy opracowały Katarzyna Bury i Katarzyna Moskal. Katarzyna Bury pełniła funkcję kierownika projektu tej ekspozycji i jednocześnie była autorką aranżacji wystawy (współpracowali w pracach aranżacyjnych Wojciech Jodłowski i Bartłomiej Woch). Wystawę prezentowano w Kamienicy Hipolitów do 10 sierpnia 2014 roku.

4 września otwarto w Kamienicy Hipolitów wystawę *Jerzego Dobrzyckiego przepis na Kraków*. Ekspozycja, zaproponowana do realizacji przez piszącego te słowa jako przypomnienie postaci pierwszego dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, dr. Jerzego Dobrzyckiego, ostatecznie urosła do jednego z najważniejszych projektów MHK w ubiegłym roku. Wielka w tym zasługa kurator wystawy, Katarzyny Winiarczyk, na co dzień pracownika oddziału Rynek Podziemny.

Ekspozycja przypomniała w bardzo starannym, rzetelnym i wyczerpującym opracowaniu postać zasłużoną dla budowy fundamentów naszej instytucji, ale także dla Krakowa – muzealnika, historyka sztuki, przewodnika miejskiego, autora publikacji o Krakowie, twórcy pierwszej stałej wystawy o naszym mieście. Jednocześnie jednak autorce udało się stworzyć przekaz o autorskim „przepisie na Kraków", programie na miasto traktowane jako pamiątka narodowa i miasto będące atrakcyjnym turystycznie organizmem. Jerzy Dobrzycki był przecież pomysłodawcą Dni Krakowa, corocznego konkursu szopek krakowskich i opiekunem oraz inspiratorem ożywiania takich tradycji, jak chociażby *Pochód Lajkonika*. Wystawie towarzyszył interesujący program edukacyjny, a ważną rolę promocyjną pełniła poprzedzająca ją wystawa plenerowa *Kraków na fest*, otwarta 15 czerwca. Ekspozycja ta przbliżała tradycję przedwojennych Dni Krakowa i opowiadała o początkach Biura Propagandy Miasta, którego prace kontynuuje dzisiejszy Wydziału Promocji i Turystyki Urzędu Miasta Krakowa. Kuratorka wystawy współpracowała z autorką aranżacji ekspozycji, Anną Mokrzycką-Wagner. Ekspozycja czynna była do 8 lutego 2015 roku.

Od 1 do 31 sierpnia 2014 roku na placu Bohaterów Getta otwarta była wystawa plenerowa *Jan Karski – człowiek wolności*, przygotowana przez Muzeum Historii Polski we współpracy z oddziałem Fabryka Emalia Oskara Schindlera.

Wystawy stałe

W roku 2014 czynne były następujące wystawy stałe:

Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń, pałac Pod Krzysztofory, Rynek Główny 35 (od 31 października);

Dzieje i kultura Żydów krakowskich – Stara Synagoga, ulica Szeroka 24;

Kraków – czas okupacji 1939–1945, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, ulica Lipowa 4;

Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956 oraz dawne cele gestapo, Ulica Pomorska, ulica Pomorska 2;

Mieszczański dom, Kamienica Hipolitów, plac Mariacki 3;

Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim, Apteka pod Orłem, plac Bohaterów Getta 18;

Szlak turystyczny *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa*, Rynek Podziemny, Rynek Główny 1;

Zwierzyniec przed 100 laty, miniwystawa, Dom Zwierzyniecki, ulica Królowej Jadwigi 41 (od lutego 2012 roku);

obiekty udostępniane sezonowo: Wieża Ratuszowa (od kwietnia do grudnia), Barbakan i Mury Obronne (od kwietnia do października);

Z dziejów krakowskiego Bractwa Kurkowego, Celestat, ulica Lubicz 16 (zamknięta od 1 kwietnia 2010 roku z przyczyn technicznych);

odział teatralny zamknięty do odwołania od 2008 roku.

Prace nad scenariuszami nowych wystaw stałych i czasowych

Muzeum od kilku lat przygotowuje scenariusze wystaw stałych, planowanych do realizacji oddziałach, m.in. w Wieży Ratuszowej i Starej Synagodze. Prace te prowadzone są z różną intensywnością, zależną m.in. od zaangażowania pracowników w zadania wykonywane w ramach innych obowiązków służbowych.

Priorytetowy charakter miały wysiłki związane z przygotowywaniem koncepcji scenariusza wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory i aranżacji tej wystawy – *Kraków od początku, bez końca*. Praca nad tym projektem nadzorowana była bezpośrednio przez dyrektora naczelnego MHK Michała Niezabitowskiego, zespołem scenariuszowym kierował kustosz Janusz Tadeusz Nowak, funkcję głównego projektanta wystawy pełnił Michał Urban, autor pomysłów ideowo-artystycznych ekspozycji. Przygotowywano założenia do projektu aranżacji wnętrz wystawowych oraz studium nowych rozwiązań w przestrzeniach uzupełniających, tworzących całość projektu *Muzeum kompletnego* (m.in. Cyberteka, biblioteka, przestrzeń recepcyjna itd.). Opracowanie pełnego dokumentu koncepcji projektowej i projektu wykonawczego będzie podstawą do aktualizacji dokumentacji projektowej skrzydła wschodniego i wniosku aplikacyjnego o niezbędne środki umożliwiające zamknięcie modernizacji całego kompleksu pałacu Pod Krzysztofory.

Prowadzono prace nad przygotowaniem wystaw czasowych, które zostaną otwarte w 2015 roku:

Krzysztofory: *Wolne Miasto Kraków – w poszukiwaniu nowoczesności*, kurator Dominik Lulewicz; *Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich*, Małgorzata Niechaj;

Kamienica Hipolitów: *Daniel Mróz* z cyklu *Artyści przypomniani*, Magdalena Smaga; *Wśród mistrzów i partaczy* z cyklu *Od frontu i od kuchni*, Katarzyna Bury; *Tadeusz Pawlikowski i jego teatr*, Karina Janik;

Fabryka Emalia Oskara Schindlera: *Wyzwolenie czy zniewolenie? W 70. rocznicę bitwy o Kraków*, Grzegorz Jeżowski; *Walczące miasto 1939–1945*, Tomasz Stachów;

Stara Synagoga: *Budowali nowoczesny Kraków. Żydzi w samorządzie miejskim, gospodarczym i finansowym miasta (1866–1939)*, Anna Jodłowiec-Dziedzic; *Gmina i społeczność żydowska Krakowa po II wojnie światowej*, Piotr Figiela;

Dom Zwierzyniecki: *Wielka i mała historia Wielkiej Łąki*, Maria Lempart; *Zwierzyniec zaprasza – Dębniki*, Bartosz Heksel;

Dzieje Nowej Huty: *Forty austriackie w Nowej Hucie*, Paweł Jagło; *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Grębałów*, Maciej Miezian;

Dom Historii Podgórza: *Dwa miasta, dwa brzegi. W 100. rocznicę połączenia z Krakowem (1915–2015)*, Elżbieta Firlet.

Działalność naukowa

Wykłady naukowe w pałacu Pod Krzysztofory

21 stycznia 2014

Bożena Urbańska: *Centrum Interpretacji Artefaktów – idea i realizacja*;

18 lutego 2014

dr Robert Gaweł: *Rola makiet i modeli obiektów historycznych w kształtowaniu w kształtowaniu wystaw muzealnych*;

18 marca 2014

Katarzyna Winiarczyk: *Muzeum Historyczne Miasta Krakowa za dyrekcji Jerzego Dobrzyckiego 1946–1964*;

15 kwietnia 2014

Elżbieta Lang: *Muzeum narracyjne, założenia i przykłady rozwiązań wystawienniczych*;

20 maja 2014

Janusz Tadeusz Nowak: *Kraków od początku, bez końca. Koncepcja scenariusza wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory*;

17 czerwca 2014

Joanna Gellner: *Kolekcja fotografii po Mieczysławie Kaplickim w zbiorach Działu Fotografii Krakowskiej MHK*;

21 października 2014

Andrzej Iwo Szoka: *Lajkonik – badania, interpretacja, kreacja*;

18 listopada 2014

Małgorzata Palka: *Koncepcja merytoryczno-funkcjonalna Muzeum w Rydlówce*;

16 grudnia 2014

dr Jacek Zinkiewicz: *Miejsce i rola rekonstrukcji historycznych w muzeum*.

Rocznik naukowy „Krzysztofory", monografie, katalogi zbiorów

W roku 2014 przygotowano do druku (odbiór z drukarni miał miejsce w pierwszym kwartale 2015 roku) 32. rocznik „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa". Motywem przewodnim tego zeszytu była 100. rocznica wybuchu I wojny światowej, stąd opracowania na temat kolekcji sztuki legionowej w zbiorach MHK, orłów wojskowych Legionów Polskich w kolekcji MHK, a także legionowej spuścizny po Mieczysławie Kaplickim, uroczystości legionowych w międzywojennym Krakowie w zbiorach fotograficznych MHK.

Kolejny, 33. rocznik „Krzysztoforów" poświęcony został placowi Szczepańskiemu. W tym przypadku inspiracją były studia interdyscyplinarne przeprowadzone w związku badaniami archeologicznym tego miejsca. Przygotowano artykuły do tego tematu przewodniego oraz inne, związane z bieżącą działalnością muzealną.

Zespół autorów: prof. Jan Małecki, prof. Mieczysław Rokosz, dr Waldemar Komorowski i kustosz Elżbieta Firlet, przygotował szósty tom z serii Biblioteka Krzysztoforska zatytułowany *Rynek krakowski odkryty na nowo*. Redaktor naukowy tego tomu, Elżbieta Firlet, zainicjowała i doprowadziła do finału monografię, która stała się podsumowaniem aktualnego stanu wiedzy o Rynku Głównym i jest uzupełnieniem wcześniejszych opracowań na ten temat, m.in. 28. rocznika „Krzysztoforów", który prezentował rezultaty badań archeologicznych Rynku Głównego.

Kolejny tom Biblioteki Krzysztoforskiej, poświęcony sztuce krakowskiej okresu 1945–2010, jest opracowywany przez kustosz Marię Zientarę. Opracowanie to będzie rezultatem wieloletnich badań autorki na tym tematem i kontynuacją prac podjętych w monografii *Krakowscy artyści i ich sztuka w latach 1939–1945*.

W ubiegłym roku zakończone zostały prace nad katalogiem najcenniejszej części kolekcji Bractwa Kurkowego – darów abdykacyjnych, tzw. klejnotów królów kurkowych. Praca autorstwa kuratora Muzeum, dr Grażyny Lichończak-Nurek, ukazała się jako szósty tom serii Katalog Zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Kolejnym tomem z tej serii, opracowanym i przygotowanym do publikacji, powinien być katalog *Zegary domowe w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*, autorstwa emerytowanej kustosz naszego Muzeum Elżbiety Błażewskiej.

12 kwietnia w sali obrad Rady Miasta Krakowa odbyła się coroczna sesja Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa z cyklu *Kraków w Dziejach Narodu*, tym razem poświęcona 100. rocznicy wymarszu Legionów Piłsudskiego i zatytułowana *Kraków na drodze niepodległości*. MHK było współorganizatorem tego wydarzenia. Współprowadzącym obrady był dyrektor Jacek Salwiński, a działania ze strony Muzeum koordynowała kustosz Teresa Kwiatkowska.

Działalność wydawnicza

Zespołem Redakcji Wydawnictw MHK kierował Marcin Baran, natomiast za przygotowanie wydawnictw naukowych Muzeum odpowiadała redaktor Anna Biedrzycka. Tradycyjnie już wydawnictwa muzealne oddawane do rąk czytelników to bogata paleta, od poważnych opracowań naukowych czy katalogowych, po przewodniki i wydawnictwa dla najmłodszych.

Wydawnictwa naukowe

Grażyna Lichończak-Nurek: *Klejnoty krakowskiego Bractwa Kurkowego w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*. Red. Anna Biedrzycka, 324 s., format 20,9 na 29,4 cm;

Elżbieta Firlet, Waldemar Komorowski, Jan M. Malecki, Mieczysław Rokosz: *Rynek krakowski odkryty na nowo*. Biblioteka Krzysztoforska, nr 6. Red. nauk. Elżbieta Firlet, red. Anna Biedrzycka, 708 s., format 21 na 29,5 cm;

Muzeum w świetle reflektorów – bez barier, granic, ścian? Materiały z konferencji zorganizowanej 17–18 października 2014 r. przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Red. Teresa Rygiel, 96 s., program sesji dr Agnieszka Kowalska, format 17,5 na 24,8 cm;

„Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2014, z. 32. Red. Anna Biedrzycka, 516 s., format 20,5 na 29,5 cm.

Katalogi wystaw czasowych

Krakowscy Wyklęci, praca zbiorowa: Grzegorz Jeżowski, Filip Musiał, Maciej Korkuć i in. Red. Marcin Baran, 176 s., format 15 na 21 cm;

Kraków's Disowned Soldiers. Przekład Michał Szymonik, 176 s., format 15 na 21 cm;

Nowa Huta dla Wolnej i Niepodległej, praca zbiorowa: Paweł Jagło, Jan L. Franczyk, Andrzej Malik, Wojciech Polak i in. Red. Marcin Baran, koncepcja merytoryczna Paweł Jagło, 312 s., format 28,8 na 21 cm;

Kościół krakowski 1939–1945, praca zbiorowa: Anna Marszałek, Tomasz Stachów, Anna Czocher, Katarzyna Kocik, Martyna Grądzka, Urszula Perkowska i in. Red. Łukasz Klimek, koncepcja merytoryczna Monika Bednarek, 264 s., format 16 na 23,8 cm;

The Church in Kraków 1939–1945. Przekład Michał Szymonik, 280 s., format 16 na 23,8 cm;

Świat Lajkonika. Konik na świecie, praca zbiorowa: Andrzej Iwo Szoka, Elżbieta Lang, Małgorzata Oleszkiewicz, Barbara Rosiek, Monika Proba, Joanna Jankoś, Núria Soler Cunill, Ewa Kocój, Maria Jawłowska, John Buckingham Magdalena Kwiecińska. Red. Łukasz Klimek, koncepcja merytoryczna Andrzej Iwo Szoka, 248 s., format 17,5 na 24,9 cm;

Wyzwolenie czy zniewolenie? W 70. rocznicę bitwy o Kraków, praca zbiorowa: Grzegorz Jeżowski, Henryk Stańczyk, Monika Maszewska-Łupiniak. Red. Marcin Baran, 204 s., format 16,9 na 23,9 cm.

Foldery wystaw czasowych

Katarzyna Winiarczyk: *Przepis na Kraków Jerzego Dobrzyckiego*. Red. Łukasz Klimek, 88 s., format 18,9 na 19,8 cm;

Katarzyna Bury, Katarzyna Moskal: *Jedziemy do wód*. Red. Barbara Cisowska-Dulian, 40 s., format 16,6 na 21,3 cm;

Maciej Miezian: *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Bieńczyce*. Red. Łukasz Klimek, 56 s., format 16,6 na 21,3 cm;

Małgorzata Niechaj: *Zwierzyniec zaprasza – Krowodrza*, 80 s., format 15,8 na 21,3 cm.

Przewodniki

Janusz Tadeusz Nowak: *Wokół Oleandrów*. Red. Łukasz Klimek, 76 s., format 19,4 na 25,4 cm;

Piotr Hapanowicz: *Pałac Krzysztofory. Przewodnik*. Red. Marcin Baran, 52 s., format 12 na 21 cm;

Piotr Hapanowicz: *Mury Obronne i Barbakan. Przewodnik*. Red. Agnieszka Kutylak-Hapanowicz, 52 s., format 12 na 21 cm;

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Die Emaille-Fabrik von Oskar Schindler. Museumsführer*. Przekład Peter-Christian Seraphim, 44 s., format 12 na 21 cm;

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Фабрика «Эмалия» Оскара Шиндлера. Путеводитель*. Przekład Aleksander Skoblenko / Lingua Lab, 44 s., format 12 na 21 cm;

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Fabbrica di oggetti smaltati di Oskar Schindler. Guida*. Przekład Caterina Salomoni / Lingua Lab, 44 s., format 12 na 21 cm;

Eugeniusz Duda: *Vieille Synagogue dans le quartier de Kazimierz de Cracovie. Guide*. Przekład Danuta Opalińska / Lingua Lab, 28 s., format 12 na 21 cm;

Zajrzyj do Huty 6. Red. Barbara Cisowska-Dulian, 40 s., format 10,4 na 14,8 cm.

Przewodniki – wznowienia

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Oskar Schindler's Enamel Factory. Guidebook*. Przekład HOBBIT Piotr Krasnowolski, 44 s., format 12 na 21 cm.

Materiały edukacyjne

Janusz Tadeusz Nowak: *Śladami Legionów Polskich. W 100. rocznicę wymarszu Pierwszej Kompanii Kadrowej i powstania Legionów Polskich*, seria Kraków na Butach. Red. Łukasz Klimek, 32 s., format 15,9 na 17,9 cm;

Z pergaminem i piórem. Karta pracy warsztatów edukacyjnych. Wznowienie, 8 s., format 14,8 na 14,9 cm;

Lokujemy miasto. Karta pracy warsztatów edukacyjnych. Wznowienie, 8 s., format 14,8 na 14,9 cm.

Czasopismo dla dzieci „Krzysztoforek"

„Krzysztoforek" 2014, nr 21. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadząca Klaudia Kaczmarczyk, 26 s., format 21 na 26 cm;

„Krzysztoforek" 2014, nr 22. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadząca Klaudia Kaczmarczyk, 26 s., format 21 na 26 cm;

„Krzysztoforek" 2014, nr 23. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadząca Klaudia Kaczmarczyk, 26 s., format 21 na 26 cm;

„Krzysztoforek" 2014, nr 24. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadząca Klaudia Kaczmarczyk, 26 s., format 21 na 26 cm.

Wydawnictwa informacyjne

„KrzysztoforYOU. Biuletyn Informacyjny Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2014, nr 7. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadzący Krzysztof Żyra, 12 s., format 21 na 29,7 cm;

„KrzysztoforYOU. Biuletyn Informacyjny Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2014, nr 8. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadzący Krzysztof Żyra, 12 s., format 21 na 29,7 cm.

Edukacja i upowszechnienie

Muzeum w ostatnich latach przeżywa okres niezwykłej aktywności edukacyjnej. Coraz mocniej w działaniach naszej instytucji dominują wydarzenia edukacyjne czy edukacyjno-promocyjne, organizowane we wszystkich jego oddziałach, choć największa liczba tego typu działań notowana jest w pałacu Pod Krzysztofory. W roku 2014 poszerzono ofertę o programy edukacyjne do większości wystaw czasowych, a także o programy edukacyjne poszczególnych oddziałów. Nowością stały się *Święta oddziałów*, wydarzenia organizowane w większości oddziałów, adresowane przede wszystkim do krakowian i mające za zadanie promować działalność poszczególnych oddziałów i budować społeczność zaprzyjaźnioną z Muzeum. Nieco mniejszą rolę odgrywa teraz oferta edukacyjna adresowana do dzieci i młodzieży szkolnej. Jest ona ciągle istotna w programie edukacyjnym Muzeum, ale stanowi już tylko około jedną trzecią działań edukacyjnych MHK, i to bez uwzględnienia olbrzymiej (ponad 6 tys. w skali roku) liczby usług oprowadzania przeprowadzonych w całej instytucji, głównie przez firmy przewodnickie zatrudnione przez Muzeum.

Podstawowym programem edukacyjnym była, tak jak w poprzednich latach, *Muzeomania*, która realizowana była w semestrze zimowym 2013/2014, wiosennym 2014 (tematem przewodnim w tym okresie była 100. rocznica wybuchu I wojny światowej) i jesienno-zimowym 2014/2015 (temat przewodni to 100. rocznica połączenia Krakowa i Podgórza).

Program *Muzeomanii* składał się z kilku cykli tematycznych, adresowanych do różnych grup odbiorców:

Akademia Małego Odkrywcy, czyli spotkania z Krzysztoforkiem i Dorotką dla najmłodszych. *Akademia*, organizowana od kilku lat, cieszy się sporym powodzeniem wśród rodziców z małymi dziećmi;

Mały wielki Kraków – zajęcia dla dzieci w wieku 9–12 lat. To cykl, który debiutował i był adresowany do starszych dzieci z szkół podstawowych;

Zagraj w teatr – warsztaty dla młodzieży licealnej, inspirowane tekstami dramatów, które stają się pretekstem do rozmów na ważne dla młodzieży tematy;

Salon pod Faetonem – spotkania otwarte inspirowane zbiorami, zawsze prowadzone w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory;

Krakowskie kolokwium – debaty wokół ważnych tematów inspirowanych dziedzictwem Krakowa, ale także istotnych problemów współczesności. Prowadzącym wszystkich debat był dyrektor Michał Niezabitowski;

Muzealna Akademia 67 +/- – cykl wykładów dla seniorów. Tematy oparte na motywach istotnych dla refleksji, pamięci i nostalgii tej grupy najstarszych odbiorców muzealnej oferty;

Kraków naprawdę dla wszystkich – zajęcia dla niepełnosprawnych;

Spotkania z VIP-em – spotkania z krakowianami i ich ważnymi opowieściami. Cykl, zainicjowany w Domu Zwie-

Debata Nowa Huta 1988. Zapomniana wiosna niepodległości*, od lewej: prof. Wojciech Polak, prof. Antoni Dudek i prowadzący dyrektor MHK Michał Niezabitowski, sala Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory, 18 marca 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

rzynieckim przez Macieja Twaroga, w roku 2014 znalazł swoje miejsce Aptece pod Orłem.

Muzeum realizowało różnorodny program edukacyjny dla szkół podstawowych, gimnazjów i liceów (lekcje, warsztaty i oprowadzania). Każda wystawa czasowa miała opracowany własny program edukacyjny, rozwijający wątki prezentowane na ekspozycji. To standard wprowadzony jako obowiązujący dla wszystkich projektów wystaw czasowych. Nie we wszystkich projektach udało się opracować interesujący zestaw działań edukacyjnych, ale niewątpliwie MHK będzie podążać tą drogą, nie ograniczając się tylko do uroczystości otwarcia i udostępniania wystawy dla zwiedzających. Poszczególne oddziały opracowywały własne cykle edukacyjne. Na wyróżnienie zasługują wykłady podziemne w Rynku Podziemnym czy zajęcia edukacyjne, otwarte dla wszystkich, w Fabryce Emalia Oskara Schindlera i Aptece pod Orłem, a także oferta dla dzieci i dorosłej publiczności w Domu Zwierzynieckim.

Istotną częścią działalności edukacyjnej Muzeum była współpraca ze środowiskiem przewodników miejskich. Tzw. uwolnienie zawodu przewodnika spowodowało pojawienie się zapotrzebowania na szkolenia dla tej grupy zawodowej, organizowane przez instytucje do tego przygotowane. W roku 2014 zrealizowano szkolenia (podstawowe i rozszerzone) po *Trasie Pamięci MHK* (Fabryka Emalia Oskara Schindlera, Ulica Pomorska, Apteka pod Orłem), Rynku Podziemnym i *Cybertece*. Łącznie w tych zajęciach, zakończonych egzaminami, wzięło udział kilkaset przewodników miejskich.

Tradycyjnie już Muzeum prowadziło konkursy i kursy edukacyjne dla dzieci i młodzieży. Tu na uwagę zasługują *Vademecum młodego miłośnika Krakowa* oraz *Dzieje i dziedzictwo kulturowe Krakowa* – oba odbywały się w pałacu Pod Krzysztofory. Kursy współprowadzone były przez Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, a ich program opracowywał kustosz Piotr Hapanowicz. Ponadto zajęcia prowadzono w ramach najstarszego krakowskiego historycznego konkursu młodzieżowego *Czy znasz Kraków* (tym razem tylko poziom licealny). Oddział Dzieje Nowej Huty organizował zajęcia edukacyjne w ramach tradycyjnego już konkursu *Od Wandy do Sendzimira* (wspólnie z Centrum Kultury im. Cypriana Kamila Norwida) oraz konkursu w rocznicę walki o krzyż w Nowej Hucie. W pałacu Pod Krzysztofory odbyła się kolejna edycja cieszącego się dużym zainteresowaniem konkursu *Śladami niepodległości*, przygotowana we współpracy z III Społecznym Liceum Ogólnokształcącym STO im. Juliusza Słowackiego.

Muzeum, tak jak co roku, opracowało ofertę bezpłatnych zajęć dla dzieci i młodzieży w czasie ferii zimowych (*Ferie w Muzeum*) i wakacji (*Lato w Muzeum*). Z roku na rok coraz więcej dzieci korzysta z tej muzealnej oferty programowej.

Wydarzenia

12 kwietnia 2014 roku odbyła się trzecia edycja projektu *Pamiętaj z nami*. Impreza zorganizowana w trzech oddziałach: Fabryce Emalia Oskara Schindlera, Ulica Pomorska, Aptece pod Orłem, miała na celu promocję *Trasy Pamięci MHK* wśród mieszkańców Krakowa oraz edukację nastawioną na przekaz dotyczący historii Krakowa czasów okup-

Uczestnicy Biegu Pamięci, *zorganizowanego w ramach wydarzenia* Pamiętaj z nami, *plac Bohaterów Getta, 12 kwietnia 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

cji niemieckiej. W tym roku program podzielono na trzy segmenty tematyczne: krakowscy Żydzi w czasach II wojny światowej, działalność podziemna oraz krakowscy Wyklęci. Głównym punktem programu był *Bieg Pamięci*, na trasie Ulica Pomorska – Apteka pod Orłem z wręczeniem nagród pod bramą Fabryki Emalia Oskara Schindlera. *Pamiętaj z nami* stało się stałym punktem oferty Muzeum, przyciągając sporą rzeszę odbiorców zainteresowanych poznawaniem trudnej, wojennej przeszłości Krakowa. Kierownikiem tego projektu była Marta Śmietana.

21 kwietnia 2014 roku w Domu Zwierzynieckim uczestniczyliśmy w *Przystanku Emaus*. Kustosz Maria Lempart (nowy kierownik Domu Zwierzynieckiego) przygotowała bogaty zestaw zajęć popularyzujących dziedzictwo krakowskiego Emausu, a także zajęcia na wystawie czasowej *Świat Lajkonika*. Po raz pierwszy zorganizowano również konkurs na emausowe drzewko, które ma zachęcać do aktywnego udziału w corocznej imprezie emausowej. W planach Muzeum jest cykliczne organizowanie tego konkursu i wzmacnianie jego prestiżu, aby z czasem stał się niemal tak znany, jak konkurs na najpiękniejszą szopkę krakowską.

W *Nocy Muzeów* 16 maja 2014 roku uczestniczyło 12 oddziałów MHK. Tematem przewodnim była 100. rocznica wybuchu I wojny światowej. Łącznie z oferty muzealnej w czasie *Nocy Muzeów* skorzystało około 18 tys. zwiedzających, czyli nieco mniej niż w poprzednich latach. Koordynatorem *Nocy Muzeów* był kierownik oddziału Krzysztofory, kustosz Piotr Hapanowicz.

31 maja i 1 czerwca 2014 roku zorganizowano kolejną edycją *Dnia Dziecka w MHK*, w której uczestniczyły oddziały: Krzysztofory, Wieża Ratuszowa, Kamienica Hipolitów, Rynek Podziemny, Barbakan i Mury Obronne oraz Dom Zwierzyniecki. Muzeum systematycznie rozbudowuje działania adresowane do najmłodszych. Z różnorodnej oferty Muzeum w czasie *Dnia Dziecka* skorzystało ponad 1200 dzieci ze swoimi rodzicami. Koordynatorką tego wydarzenia była Klaudia Kaczmarczyk, kierownik Działu Edukacji MHK.

Wieczorne, symboliczne zamknięcie Pamiętaj z nami, *zespół przygotowujący wydarzenie, plac Bohaterów Getta, 12 kwietnia 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

9 czerwca 2014 roku odbyła się uroczystość wręczenia medalu św. Krzysztofa. W kategorii wsparcie merytoryczne medal otrzymał prof. dr hab. Aleksander Skotnicki, profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitny uczony, hematolog, kierownik Katedry Hematologii Collegium Medicum UJ oraz ordynator Kliniki Hematologii Szpitala

Adiunkt Elżbieta Lang prowadzi zajęcia na wystawie Jedziemy do wód *w Kamienicy Hipolitów,* Dzień Dziecka w MHK*, 31 maja 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

Prof. Aleksander Skotnicki, Stanisław Ficek i Andrzej Fischer – laureaci medalu św. Krzysztofa, sala Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory, 9 czerwca 2014 r., fot. Andrzej Janikowski

Uniwersyteckiego w Krakowie, prezes fundacji Stradomskie Centrum Dialogu, propagator dialogu na rzecz porozumienia polsko-żydowskiego, członek Rady Programowej Muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera i komitetu honorowego wystawy stałej *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim*.

W kategorii wsparcie finansowe medalem uhonorowano Stanisława Ficka, dyrektora krakowskiego oddziału Totalizatora Sportowego.

W kategorii kultywowanie krakowskich tradycji i obyczajów nagrodzono Andrzeja Fischera, historyka, wieloletniego działacza Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, współorganizatora Komitetu Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego, działacza patriotycznego, organizatora imprez patriotycznych, w tym obchodów rocznic związanych z postacią Józefa Piłsudskiego.

26 czerwca 2014 roku odbył się tradycyjny *Pochód Lajkonika*. Muzeum od kilku lat wzmacnia przekaz tego wydarzenia. W tym roku *Pochód Lajkonika* był częścią szerszych działań naszej instytucji, składających się z przygotowania wystawy *Świat Lajkonika. Konik na świecie* i uwieńczonych sukcesem starań o wpis na Krajową Listę niematerialnego dziedzictwa. Dodatkową atrakcją *Pochodu* był w tym roku występ tradycyjnej grupy z Katalonii – Els Cavallets Cotoners z Barcelony. Organizatorem wydarzeń związanych z *Pochodem Lajkonika* był Andrzej Iwo Szoka.

Najważniejszym projektem edukacyjnym MHK okresu letniego było tradycyjnie *Średniowiecze da się lubić*. W 2014 roku zajęcia w ramach tego wydarzenia odbywały się we wszystkie soboty i niedziele w okresie od 1 lipca do 31 sierpnia. Różnorodną ofertę warsztatów, inscenizacji, pokazów realizowano nie tylko w Barbakanie, ale także w Krzysztoforach, Rynku Podziemnym i Wieży Ratuszowej. Autorem programu *Średniowiecza da się lubić* był dr Jacek Zinkiewicz.

W roku 2014 oddział Krzysztofory, nowa jednostka organizacyjna Muzeum, debiutował z własnym świętem, tj. *Imieninami Krzysztofa*. 26 lipca, w dniu imienin Krzysztofa, zorganizowano w Krzysztoforach wydarzenie edukacyjno-promocyjne poświęcone historii i legendom tego miejsca, głównej siedziby MHK. Za organizację spotkania odpowiadał dr Walery Bubień.

12–13 września 2014 roku miała miejsce kolejna edycja *Dnia Pamięci Ofiar Gestapo*. Program dwóch dni tego wydarzenia obejmował oficjalne uroczystości przy ulicy Pomorskiej 2, przed tablicą pamiątkową na fasadzie

Finał Pochodu Lajkonika*, Lajkonik – Zbigniew Glonek w towarzystwie prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego i dyrektora MHK Michała Niezabitowskiego, estrada przed Wieżą Ratuszową, 26 czerwca 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

Domu Śląskiego, m.in. z apelem poległych, sesją *Czym jest dzisiaj wychowanie do wartości*, w której wzięli udział zastępca prezydenta Krakowa ds. edukacji Tadeusz Matusz oraz przedstawiciele instytucji, organizacji, stowarzyszeń zajmujących się wychowaniem młodzieży. Sporą grupę młodzieży zgromadziła gra miejska *Kraków świętych i żołnierzy*. Na placu Inwalidów przygotowano wystawę *Cierpieli za wiarę i ojczyznę* oraz dodatkowo wycieczkę – zwiedzanie schronu i terenów fortecznych w Rudawie. Patronem ubiegłorocznych obchodów *Dnia Pamięci* był więzień Pomorskiej i Montelupich ojciec Marceli Pasiecznik, a całe wydarzenie koncentrowało się wokół okupacyjnych losów Kościoła krakowskiego. Kierownikiem projektu był Tomasz Stachów.

20–21 września 2014 roku oddział Dzieje Nowej Huty we współpracy z partnerami Muzeum Rozproszonego Nowej Huty zrealizował bogatą ofertę szóstej edycji *Zajrzyj do Huty*. Oprowadzania, zajęcia tematyczne, spacery, wystawy (m.in. *Nowa Huta w pigułce*), udostępnianie na co dzień niepokazywanych obiektów zgromadziły dużą rzeszę osób zainteresowanych dziedzictwem Nowej Huty, zarówno z okresu staropolskiego, jak i przemysłowym i poprzemysłowym. Osobą odpowiedzialną za zorganizowanie całej akcji *Zajrzyj do Huty* był kierownik oddziału nowohuckiego Paweł Jagło.

28 września 2014 roku na placu Szczepańskim odbyły się po raz pierwszy *Urodziny Krzysztoforka*. Krzysztoforek jest postacią popularną wśród maluchów i ich rodziców, stąd tłumy dzieci, które zgromadziła impreza. Cały pomysł na urodzinową imprezę z Krzysztoforkiem polegał na przygotowaniu programu bogatego w gry (w tym miejską grę dla małych dzieci), zabawy, promocje, a jednocześnie wykorzystaniu tego święta do wzmocnienia promocji *Akademii Małego Odkrywcy* i samego czasopisma „Krzysztoforek". Łącznie w zabawie na placu Szczepańskim wzięło udział ponad 1100 uczestników. Organizacją zajęła się Klaudia Kaczmarczyk.

Dzień Pamięci Ofiar Gestapo*, gra miejska* Kraków świętych i żołnierzy*, dziedziniec Domu Śląskiego, 12 września 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

17–18 października 2014 roku odbyła się w Krzysztoforach druga edycja konferencji *Muzeum w świetle reflektorów –bez barier, granic, ścian?*, zorganizowana przez oddział teatralny (dr Agnieszka Kowalska), która była forum wymiany doświadczeń instytucji i osób zajmujących się tematyką związaną z działalnością muzeów teatralnych. Ubiegłoroczna edycja była miejscem dyskusji muzealników i naukowców z polskich instytucji kultury i polskich ośrodków naukowych.

Urodziny Krzysztoforka, *plac Szczepański, 28 września 2014 r., fot. Andrzej Janikowski*

Pokaz nabytków, *prezentacja kustosz Ewy Gaczoł, Kupferhaus w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory, 28 listopada 2014 r., fot. Tomasz Kalarus*

19 października 2014 roku w Starej Synagodze zorganizowano po raz pierwszy święto tego oddziału, zatytułowane *Yom Riszon. Niedziela w Starej Synagodze*. Program wydarzenia adresowany był przede wszystkim do krakowian i był zbudowany z części warsztatowej (zajęcia plastyczne wokół bimy) i części artystycznej (koncert pieśni żydowskich oraz czytanie tekstów reportaży z żydowskich dzielnic Krakowa i Warszawy). Autorem programu był kustosz Eugeniusz Duda.

25 października 2014 roku miała miejsce pierwsza edycja *Święta oddziału Kamienica Hipolitów*, zatytułowana *Zmiana czasu, zmiana kapelusza*. Motywem przewodnim wydarzenia, wykreowanego przez kierownik oddziału kustosz Joanną Strzyżewską, była historia kapelusza. Zaproszenie do udziału w *zmianie kapelusza* adresowane było zarówno do najmłodszych grup odbiorców, jak i do starszych grup zwiedzających, a celem – poprzez zainteresowanie rytuałem tradycyjnej niegdyś zmiany kapelusza z letniego na zimowy – zainteresowanie specyfiką *Mieszczańskiego domu*.

4 października 2014 roku w hali Com Com Zone w Nowej Hucie odbył się X Turniej Piłkarski Muzeów Krakowskich im. Jerzego Dobrzyckiego. Ubiegłoroczna edycja rozgrywek muzealników poświęcona była przypomnieniu postaci pierwszego dyrektora MHK, dr. Jerzego Dobrzyckiego, i stanowiła część projektu *Jerzego Dobrzyckiego przepis na Kraków*.

Uczestniczące w turnieju drużyny najpierw rozegrały eliminacje:

Grupa I
1. Zamek Królewski na Wawelu 9 pkt
2. Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie 6 pkt
3. Zamek Królewski w Warszawie 1 pkt., bramki 2:4
4. Muzeum Narodowe w Krakowie 1 pkt, bramki 2:6

Grupa II
1. Muzeum – Zamek w Łańcucie 7 pkt
2. Muzeum UJ 6 pkt
3. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa 4 pkt
4. Muzeum AK 0 pkt

W drugiej części rozgrywki toczyły się systemem pucharowym.

Ćwierćfinały:
Muzeum UJ – Zamek Królewski w Warszawie 1:0
Muzeum Sportu – MHK 6:0

1/2:
Wawel – Muzeum UJ 1:4
Łańcut – Muzeum Sportu 2:4

Mecz o 3. miejsce
Łańcut – Wawel 2:0

Finał:
Muzeum Sportu i Turystyki – Muzeum UJ 3:2

W tegorocznych zawodach wzięło udział osiem drużyn muzealnych. W pierwszej rundzie zdecydowanie najlepszą drużyną była ekipa Zamku Królewskiego na Wawelu, która wygrała wszystkie mecze, w tym aż 4:0 z Muzeum Sportu.

Zespół Muzeum Historycznego Miasta Krakowa spisywał się w eliminacjach bardzo dobrze. Najpierw MHK przegrało nieznacznie z Muzeum UJ 2:3 (bramki Michał Salwiński i Mirosław Bydłoń), następnie pokonaliśmy Muzeum AK 2:0 (bramki Bartosz Heksel i Michał Salwiński). W trzecim meczu MHK zremisowało 2:2 (przy stanie 0:2 i grze w osłabieniu po wykluczeniu jednego z naszych zawodników za nadmiernie ostrą grę udało się doprowadzić do remisu po golach Piotra Figieli i Michała Salwińskiego). W ćwierćfinałach MHK nie miało nic do powiedzenia w starciu z piłkarzami Muzeum Sportu i ostatecznie zostało sklasyfikowane na piątym miejscu.

W półfinałach niespodziewanie odpadły obie najlepsze drużyny eliminacji, a finał, stojący na bardzo dobrym poziomie, po zaciętym meczu wygrała drużyna Muzeum Sportu i Turystyki. Tym samym po raz drugi z rzędu pu-

Dyskusja w czasie obrad Konwentu Strategicznego Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Dobczyce, 24–26 listopada 2014 r., fot. Tomasz Kalarus

char ufundowany przez prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego powędrował do Warszawy. Puchar zwycięskiej drużynie wręczył Jacenty Kawiorski z Wydziału Sportu Urzędu Miasta Krakowa.

Nagrodę dla najlepszego strzelca (osiem goli w całym turnieju) otrzymał Krzysztof Pawlak, reprezentant Muzeum Sportu.

Drużynę MHK tworzyli: bramkarz Szczepan Leśniak, obrońcy – Mirosław Bydłoń (kapitan), Bartosz Heksel, Piotr Figiela, Leszek J. Sibila, Mateusz Niemiec, Jacek Salwiński, atak – Michał Salwiński, Bartosz Rzońca i Jacek Zinkiewicz oraz Stanisław Klimkowicz (wsparcie taktyczne). Opiekun drużyny, organizator turnieju: Marta Śmietana.

Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich to stała, cykliczna impreza zapraszająca głównie mieszkańców Krakowa do korzystania ze specjalnie na ten dzień przygotowanej oferty zwiedzania, udziału w zajęciach, warsztatach i innych atrakcjach, które są w tym dniu bezpłatnie udostępniane. *Dzień Otwartych Drzwi* – zorganizowany 23 listopada 2014 roku we wszystkich oddziałach MHK – zgromadził nieco ponad 5900 osób, w tym najwięcej w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, Rynku Podziemnym i pałacu Pod Krzysztofory.

28 listopada 2014 roku po raz pierwszy w nowej sali audytoryjnej w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory miał miejsce *Pokaz nabytków*, w czasie którego zaprezentowano publiczności najciekawsze, najważniejsze obiekty pozyskane przez Muzeum w roku 2014.

Współpraca międzynarodowa

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa stara się być aktywne także na forum międzynarodowym. Program tych działań realizuje bezpośrednio dyrektor Michał Niezabitowski, a na poziomie operacyjnym koordynuje Sekcja Współpracy Międzynarodowej, kierowana przez kustosza Michała Grabowskiego. W roku 2014 zorganizowano: warsztaty *Muzea bez granic*, z udziałem przedstawicieli muzeów Żółkwi i Lwowa (wsparcie merytoryczne dla projektów rewitalizacji zespołu pałacowego w Żółkwi), wyjazd studyjny dużej grupy pracowników do Pragi, rozmowy dotyczące współpracy z Muzeum Historycznym Pragi, wymianę stażową z Kulturhistorisches Museum Magdeburg.

Konferencje międzynarodowe z udziałem przedstawicieli MHK

Dwa wydarzenia związane były z prezydencją Grecji w Unii Europejskiej: *Oskar Schindler – mit, pamięć i ekonomia* (Michał Niezabitowski, konferencja *Po pierwsze dziedzictwo*, panel *Kulturalne dziedzictwo i ekonomia, inwestowanie w przyszłość*, Ateny, 6–8 marca 2014); *Nowa Huta – lokalne muzeum pomiędzy komunistycznym dziedzictwem a przyszłością* (Jacek Salwiński, konferencja *Regionalne muzea i europejskie dziedzictwo: przeszłość i przyszłość*, Ateny, 16 czerwca 2014 roku).

Wręczenie Nagród Miasta Krakowa, drugi od prawej Michał Niezabitowski, laureat w kategorii kultura i sztuka, sala obrad Rady Miasta Krakowa, 6 listopada 2014 r., fot. Andrzej Janikowski

Przedstawiciele MHK (Michał Grabowski, Krzysztof Haczewski) wzięli udział w międzynarodowej konferencji i warsztatach *Współistnienie w zrównoważonej Europie – muzea spójność społeczna, muzea i ich rola społeczna*, które odbyły się w Bolonii (organizacja międzynarodowa, muzealna, NEMO).

Trwały prace koordynacyjne dotyczące realizacji wystaw zaplanowanych na 2015 i 2016 rok:

– *Kraków – Budapeszt na wspólnej drodze* (wspólnie z Muzeum Historycznym Budapesztu);

– *Cracovia 3D. Via Regia – Kraków na szlaku handlowym w XIII–XVII wieku* w Magdeburgu, otwarcie planowane na 12 maja 2015 roku;

– *Krakowskie Bractwo Kurkowe i Lajkonik* w Muzeum Wschodniosłowackim w Koszycach, otwarcie 6 maja 2015 roku.

Remonty, działalność administracyjna i organizacyjna

Dział Inwestycji MHK zrealizował prace remontowe w kilku obiektach. Szczególnie istotne działania zrealizowano w Celestacie, były one bowiem przygotowaniem do ponownego otwarcia tego oddziału po kilkuletniej przerwie spowodowanej złym stanem technicznym budynku.

Remonty w oddziałach

Stara Synagoga: remont ogrodzenia obelisku przy muzeum, kompletny projekt budowlano-konserwatorski muru otaczającego budynek, naprawa instalacji dozorowej w obiekcie;

Celestat: remont konstrukcji stropu (wspólnie z krakowskim Bractwem Kurkowym), naprawa oświetlenia w sali głównej;

Dom Zwierzyniecki: remont części recepcyjnej, malowanie pomieszczeń.

Działania administracyjne

Podpisano 1030 umów, w tym umów przetargowych na dostawy – 6, na usługi – 16, na roboty budowlane – 5.

Na podstawie 1520 wystawionych audytów zrealizowano 5604 faktury.

Frekwencja

Od roku 2011 frekwencja w Muzeum utrzymuje się na stabilnym poziomie około 950 tys. zwiedzających. Stale wzrasta liczba odwiedzających Fabrykę Emalia Oskara Schindlera, choć nadal najczęściej odwiedzanym oddziałem jest Rynek Podziemny. Trzeba pamiętać także, że nieco ponad 40 proc. gości Muzeum to turyści z zagranicy.

Frekwencja w roku 2014 wyniosła 948 436 zwiedzających, w tym:

Rynek Podziemny – 325 311 osób
Fabryka Emalia Oskara Schindlera – 280 975 osób
Stara Synagoga – 113 386 osób
Krzysztofory – 54 522 osoby
Wieża Ratuszowa – 44 638 osób

Apteka pod Orłem – 40 886 osób
Barbakan – 29 957 osób
Mury Obronne – 20 178 osób
Kamienica Hipolitów – 16 490 osób
Ulica Pomorska – 11 290 osób
Dzieje Nowej Huty – 9242 osoby
Dom Zwierzyniecki – 4977 osób
Celestat i oddział teatralny – zamknięte.
Zakupiono bilety:
grupowe – 213 530 (10 699 grup)
normalne – 281 893
ulgowe – 177 404
bezpłatne – 52 108
rodzinne – 92 147
wolnego wstępu – 97 729
łączone – 6109.

Cudzoziemcy zakupili 414 858 biletów, młodzież – 316 300.

Zajęcia grupowe:
imprezy edukacyjne – 354 dla 14 491 osób
imprezy muzealne – 184 dla 30 858 osób
oprowadzenia – 6046 dla 93 715 osób
lekcje – 184 dla 4742 osób
warsztaty – 179 dla 3601 osób.

Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

W 2014 roku odbyły się dwa posiedzenia Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Pierwsze miało miejsce 8 maja w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory. W posiedzeniu udział wzięli: Stanisław Dziedzic, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, Michał Niezabitowski, dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, zastępcy dyrektora: Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak, Adam Świerz, oraz członkowie Rady: Joanna Daranowska-Łukaszewska, prof. Czesław Dźwigaj, Jacek Łodziński, prof. Jacek Purchla (przewodniczący), dr Volker Rodekamp, Janusz Sepioł, prof. Jan Święch, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. Franciszek Ziejka.

Przewodniczący Rady Jacek Purchla podziękował uczestnikom posiedzenia za przybycie. Stwierdzając kworum, rozpoczął obrady. Członkowie Rady jednomyślnie przyjęli protokół poprzedniego posiedzenia (21 listopada 2013 roku). Następnie omówiono sprawozdanie merytoryczne i finansowe MHK za rok 2013, które przedstawił dyr. Michał Niezabitowski. Jak poinformował, budżet 2013 roku zamknął się kwotą 53 366 670,76 zł. Dotacja podmiotowa była niższa od przyznanej w 2012 roku o ponad 2 mln zł i wyniosła 14 904 000 zł. Jednak przychody własne przekroczyły 10 mln zł, czyli 18 proc. rocznego budżetu, na co złożyły się przychody ze sprzedaży usług działalności podstawowej (9,380 mln zł) oraz sprzedaży towarów handlowych (720 tys. zł).

Frekwencja wyniosła 945 000 zwiedzających. Nieco niższy wynik od frekwencji w 2012 roku był wynikiem m.in. zamknięcia na trzy miesiące oddziału Apteka pod Orłem z powodu remontu. Najliczniej odwiedzanymi oddziałami Muzeum była Fabryka Emalia Oskara Schindlera i Rynek Podziemny.

Najważniejsze inwestycje Muzeum w 2013 roku to restauracja fasady pałacu Pod Krzysztofory od strony ulicy Szczepańskiej, realizowana ze środków Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (SKOZK), oraz remont skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory, prowadzony ze środków Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. W chwili prezentacji wyników prace były na zaawansowanym etapie (m.in. gotowe posadzki, zrekonstruowane malowidła).

Spośród istotnych wydarzeń muzealnych w 2013 roku dyrektor Niezbitowski wymienił trzy. Po pierwsze, Muzeum otrzymało aż trzy nominacje w XXXIV *Konkursie na wydarzenie muzealne roku Sybilla 2013*, w kategoriach: konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury (projekt *Konserwacja unikatowej części kolekcji kostiumów teatralnych ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*), digitalizacja i nowe technologie (projekt *Udostępnienie i digitalizacja zbiorów 2D w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa*) oraz publikacje – 14 maja w Warszawie delegacja Muzeum odbierze nagrodę *Sybilli 2013* za książkę Marii Zientary *Krakowscy artyści i ich sztuka w latach 1939–1945*. Drugim wydarzeniem było uruchomienie w listopadzie w Fabryce Emalia Oskara Schindlera nowej trasy turystycznej dla osób z dysfunkcją wzroku i słuchu. Trasa została opracowana we współpracy z warszawską Fundacją Kultury bez Barier i Fundacją Dzieciom Zdążyć z Pomocą w ramach projektu *Muzeum „Poza ciszą i ciemnością"*, dofinansowanego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. I wreszcie, pod koniec roku odbył się coroczny *Pokaz nabytków*, na którym oprócz prezentacji nowych muzealnych eksponatów zaprezentowano stroje projektu Stanisława Wyspiańskiego, których kompleksowa konserwacja została sfinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i nagrodzona *Sybillą 2013*.

Profesor Purchla pogratulował Muzeum liczebności działań oraz poziomu publikacji książkowych. Podkreślił wielką wartość obecności instytucji muzealnej w debacie publicznej dotyczącej zarówno historii, jak i współczesności, a także jej udział w budowaniu wizerunku i tożsamości Krakowa w Polsce i w Europie. Budżet na poziomie 53 mln zł, mimo znacznie zmniejszonej dotacji, jest imponujący i nie odczuwa się jego redukcji przy tak bogatej działalności Muzeum. W wyniku głosowania sprawozdanie z działalności Muzeum w 2013 roku zostało przyjęte przez aklamację.

Następnie dyrektor Niezabitowski przedstawił podstawowe założenia planów merytorycznego i finansowego na rok 2014, które są już obecnie w fazie realizacji. Planowane jest zwiększenie przychodów ze sprzedaży usług o 400 tys. zł w stosunku do 2013 roku (do 9,719 mln zł). Źródłem wzrostu przychodów ma być działalność oddziału Apteka pod Orłem, który po remoncie będzie otwarty przez cały rok, oraz działalność Wieży Ratuszowej, która od 2013 roku roku otwarta jest również w listopadzie i grudniu. W 2014 roku Muzeum otrzyma większą o 200 tys. zł dotację z Urzędu Miasta Krakowa, a planowane inwestycje, a więc i wydatki będą mniejsze, co jest wynikiem zakończenia niektórych prac, m.in. remontu Apteki pod Orłem.

Muzeum w 2014 roku zrealizuje kilka nowych projektów. Są to: *Muzeum kompletne* – 30 października 2014 roku nastąpi oficjalne otwarcie skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory, w którym znajdzie się sala edukacyjna, wystawa *Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń* (przestrzeń wizualizacji wnętrz urbanistycznych i zabytków Krakowa), biura, sala audiowizualna. Do końca 2014 roku Muzeum przygotuje wniosek o dofinansowanie z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego realizacji wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca* w pałacu Pod Krzysztofory, której otwarcie planowane jest na rok 2018.

Dwa duże projekty: Thesaurus Cracovienis – Centrum Interpretacji Artefaktów oraz Nowe Muzeum Teatralne, nie otrzymały dofinansowania (MHK aplikowało odpowiednio o 15 mln zł i 6 mln zł). Muzeum samodzielnie nie podoła sfinansowaniu tak dużych inwestycji. Niemożność otwarcia magazynów blokuje uwolnienie lokali przy ulicy Szpitalnej, a co za tym idzie, realizację wystawy Nowego Muzeum Teatralnego. Dyrekcja Muzeum zwróciła się do prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego o pomoc. Istnieje szansa na dofinansowanie projektu Centrum Interpretacji Artefaktów ze środków Gminy Kraków i zrealizowanie go w 2015 roku.

Trwają rozmowy pomiędzy Muzeum, Prezydentem Miasta Krakowa i rodziną Rydlów na temat przejęcia opieki nad dworkiem Rydlówka. Z powodu problemów obecnego opiekuna, Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK), muzeum jest obecnie zamknięte.

Toczą się również rozmowy z władzami miasta dotyczące otwarcia Muzeum Podgórza. W 2014 roku zadanie to nie zostanie jednak zrealizowane. Obecnie rozważane są jedynie plany przyszłej lokalizacji podgórskiego muzeum, a także zwiększono o 50 tys. zł dofinansowanie z budżetu miasta na organizację jubileuszowej wystawy czasowej w 2015 roku.

Jak co roku, Muzeum organizuje kolejny konkurs szopkarski. Ostatnie lata przynoszą jednak smutne wiadomości o śmierci zasłużonych szopkarzy. Pojawia się trudne pytanie, czy w sposób wystarczający powiększa się młoda kadra szopkarzy, która będzie kontynuowała tę krakowską tradycję.

Ważnym elementem pracy Muzeum jest realizowanie idei partycypacji, której elementem są otwarte debaty dotyczące szeroko pojętych zagadnień historycznych związanych z miastem. Po otwarciu sali audytoryjnej w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory debaty zostaną tam przeniesione z sali Baltazara Fontany, z trudem mieszczącej coraz liczniejszą publikę.

Na listę wystaw oraz wydarzeń realizowanych w 2014 roku składają się m.in.: w oddziale Dzieje Nowej Huty od kwietnia 2014 roku prezentowana jest z okazji 25. rocznicy wolnych wyborów w Polsce wystawa *Nowa Huta dla Wolnej i Niepodległej,* która prowokuje pytanie, dlaczego chlubę odzyskania niepodległości rości sobie obecnie jedynie Gdańsk, zapominając o tak ważnym wkładzie opozycji nowohuckiej; w Domu Zwierzynieckim i pałacu Pod Krzysztofory w marcu 2014 roku została otwarta wystawa, zorganizowana m.in. przy udziale Muzeum Etnograficznego w Krakowie, prezentująca tradycję Lajkonika, a także zgłębiająca tradycję koników obrzędowych na świecie. Krakowski Lajkonik po raz pierwszy został zaprezentowany jako część wielkiego kultu m.in. konia i narodzin. Wystawa ma charakter międzynarodowy – jej otwarcie uświetnił niezwykle barwny i żywiołowy występ grupy obrzędowej z Kraju Basków. Wystawie towarzyszy obszerny i interesujący katalog; Muzeum wraz z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (TMHiZK) współorganizowało sesję *Kraków w drodze do niepodległości*, połączoną z wystawą prezentującą pamiątki niepodległościowe z kolekcji MHK. Muzeum bardzo identyfikuje się ze wspomnianą sesją i składa na ręce prof. Jerzego Wyrozumskiego serdeczne podziękowania za cenną współpracę. Już po raz kolejny w kwietniu Muzeum zorganizowało wydarzenie *Pamiętaj z nami*, przygotowywane w oddziałach tworzących *Trasę Pamięci MHK*. Wydarzeniem finałowym był *Bieg Pamięci*, w którym wzięło udział blisko 400 osób. Muzeum, kultywujące tradycję Lajkonika i szopek krakowskich, w tym roku zorganizowało w Domu Zwierzynieckim pierwszy konkurs na drzewko emausowe. Zamiarem Muzeum jest, aby wydarzenie to stało się z czasem kolejną krakowską tradycją, związaną ze świętami Wielkiej Nocy.

Prof. Jacek Purchla zasugerował, aby w dyskusji Rada zajęła się kwestią przyszłości Rydlówki, która odgrywa bardzo ważną rolę w budowaniu historii i tożsamości Krakowa, a także aby Rada zastanowiła się nad formą wsparcia Muzeum w kwestii pozyskania dofinansowania inwestycji Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów.

Stan prac remontowych i inwestycyjnych Muzeum omówił Adam Świerz, zastępca dyrektora ds. administracyjno-technicznych. Jak powiedział, w 2014 roku Muzeum będzie prowadziło trzy duże inwestycje, a mianowicie: kontynuowany będzie remont skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory. Obecnie prowadzone są dwa kluczowe postępowania przetargowe, dzięki którym możliwe będę pewne oszczędności, przeznaczone na kolejne działania. Prace remontowe i konserwatorskie są bardzo zaawansowane i obejmują głównie prace wykończeniowe, m.in. w sali audiowizualnej; w ramach restauracji fasady pałacu Pod Krzysztofory od ulicy Szczepańskiej zostało uruchomione postępowanie przetargowe. Prace powinny zostać wykonane terminowo. Muzeum nie uzyskało dofinansowania z Europejskiego Obszaru Gospodarczego EOG na ukończenie prac budowlanych w budynku Thesaurus Cracoviensis, jednak pojawiła się nadzieja na dofinansowanie przez miasto Kraków prac związanych z wykończeniem pomieszczeń w 2015 roku. Muzeum realizuje równolegle szereg drobnych prac remontowych w innych muzealnych oddziałach w ramach własnego budżetu, m.in. w Domu Zwierzynieckim, w którym wykonano nowe foyer wystawy oraz wyremontowano piwnice. W 2014 roku planowane są dalsze prace remontowe w Domu Zwierzynieckim, a także prace restauracyjne murów obok Starej Synagogi i Barbakanu.

Działalność naukową i wydawniczą oraz opracowanie zbiorów Muzeum przedstawił Jacek Salwiński, zastępca dyrektora ds. naukowych. Podkreślił, że Muzeum kładzie duży nacisk na opracowanie zbiorów. Najważniejszym zadaniem Muzeum jest ewidencja zbiorów – każdy nowo pozyskany obiekt powinien być zinwentaryzowany w ciągu 60 dni od dnia jego przyjęcia do zbiorów. Następnie opracowywana jest karta inwentarzowa. W przypadku dużych zakupów

lub przekazów opracowanie ogranicza się chwilowo tylko do ewidencji. W 2014 roku Muzeum planuje wprowadzenie danych wszystkich obiektów ze zbiorów do elektronicznej bazy inwentaryzacyjnej *Musnet* (pozostało około 1000 obiektów). Pozornie to jedynie wpisywanie do systemu starych kart inwentarzowych, lecz działanie to ułatwi dostęp do całej muzealnej kolekcji oraz przyspieszy kwerendy. Efektem prac prowadzonych w latach 2011–2013, współfinansowanych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, było udostępnienie cyfrowe zbiorów Muzeum. Uruchomiono system SAI – wewnętrzną bazę informatyczną odwzorowującą cyfrowo zbiory. Równocześnie uruchomiono ogólnodostępną, bezpłatną, wciąż uzupełnianą bazę zbiorów – portal *Cyfrowy Thesaurus,* udostępniając w 2013 roku blisko 19 tys. obiektów (20 proc. muzealnych zbiorów). W 2014 roku cyfrowa digitalizacja zbiorów (głównie obiektów 2D – grafika, rysunki, fotografie, projekty scenograficzne i mapy) jest kontynuowana przez Muzeum we własnym zakresie. Praca ta jest doskonałą okazją do weryfikacji zbiorów i opracowań pochodzących niekiedy jeszcze z lat pięćdziesiątych XX wieku.

W tym roku prowadzone są liczne działania edytorskie. Przygotowywane są kolejne katalogi zbiorów, realizując w ten sposób jedno z najistotniejszych zadań merytorycznych Muzeum. Do dziś ukazało się już pięć katalogów, a konsekwentne prace opiekunów kolekcji i muzealnych kustoszy wciąż trwają. W 2014 roku ukażą się *Klejnoty krakowskiego Bractwa Kurkowego* – katalog jednych z najważniejszych obiektów z kolekcji brackiej, oraz *Katalog zegarów domowych*, obejmujący jedną z najciekawszych i największych kolekcji Muzeum. Kontynuowane są również prace nad serią Biblioteka Krzysztoforska. Tę serię wydawniczą, będącą opracowaniami naukowymi (biografie, monografie, opracowania historyczne), zapoczątkowała w 2005 roku publikacja dotycząca twórczości Józefa Brodowskiego. Obecnie trwają prace nad tomami 6. i 7. *Rynek Główny odkryty na nowo* (Elżbieta Firlet, dr Waldemar Komorowski, prof. Jan M. Małecki, dr hab. Mieczysław Rokosz) oraz Marii Zientary *Sztuka krakowska 1945–2010.*

W 2014 roku zostanie wydany kolejny zeszyt rocznika naukowego „Krzysztofory", w którym kilka artykułów zostało poświęconych rocznicowo tematyce I wojny światowej, a kilka tekstów podsumowuje prace i badania prowadzone przez Muzeum. Duży nacisk położony został na zagadnienia muzeologiczne, krytyczne podsumowanie muzealnych projektów, muzealne dyskusje. W najnowszym numerze debiutuje kilku nowych, młodych pracowników, co jest odzwierciedleniem sytuacji Muzeum, które buduje nową kadrę naukową.

Organizację wystaw oraz wydarzeń muzealnych omówiła Anna Śliwa-Suchowiak, zastępca dyrektora ds. organizacji działalności podstawowej. Jak co roku, w 2014 roku Muzeum organizuje liczne projekty wystawiennicze, którym towarzyszy bogaty program wydarzeń o charakterze edukacyjnym, pokazy filmów, debaty, wykłady i spacery. W Fabryce Emalia Oskara Schindlera została otwarta wystawa *Krakowscy Wyklęci* (1 marca – 3 sierpnia 2014 r.). Jej tematyka stała się punktem wyjścia m.in. do debat: *Bohater czy bandyta? Mjr Józef Kuraś „Ogień" w ocenie historyków polskich i słowackich* oraz *Bić się czy nie bić? Dylematy polskiego podziemia niepodległościowego po 1945 roku*, a także panelu dyskusyjnego wokół tematyki podziemia niepodległościowego po 1945 roku *Nasz problem, nasza pamięć* oraz spacerów i gry miejskiej *Śladami krakowskich Niezłomnych.* Tradycji Lajkonika zostały poświęcone dwie wystawy: w Domu Zwierzynieckim i pałacu Pod Krzysztofory (28 marca – 30 października 2014 r.), gdzie zaprezentowano historię konika zwierzynieckiego, a także zestawiono koniki z całego świata, wpisując krakowskiego Lajkonika w europejską, a nawet światową tradycję. Wystawie towarzyszą liczne wydarzenia, a wśród nich spotkanie z katalońską grupą Els Cavallets Cotoners z Barcelony. W oddziale Dzieje Nowej Huty otworzono wystawę *Nowa Huta dla Wolnej i Niepodległej* (29 kwietnia – 5 października 2014 r.), prezentującą całokształt działań opozycyjnych w Nowej Hucie. Ciekawymi wydarzeniami towarzyszącymi są m.in. spotkania z opozycjonistami i *Lekcja historii na ulicach Nowej Huty.* W Kamienicy Hipolitów otwarto kolejną wystawę z cyklu *Od frontu i od kuchni – Jedziemy do wód*, prezentującą aspekty życia mieszczańskiej rodziny (14 maja – 10 sierpnia 2014 r.), a we wrześniu zostanie otwarta wystawa poświęcona postaci Jerzego Dobrzyckiego. Początkowo planowana jako ekspozycja monograficzna, w wyniku prac nad scenariuszem rozrosła się do wystawy prezentującej „pomysł na Kraków", w tym m.in. historię Dni Krakowa. Wydarzeniem związanym z wystawą był plenerowy pokaz fotografii *Kraków na fest* na placu Szczepańskim, zorganizowany we współpracy z Wydziałem Informacji, Turystyki i Promocji Miasta UMK (15–30 czerwca 2014 r.). W październiku w Fabryce Emalia Oskara Schindlera zostanie otwarta wystawa *Kościół krakowski 1939–1945* (1 października – 28 grudnia 2014 r.), prezentująca wpływ religii na losy ludzi podczas II wojny światowej. Jesienią w Domu Zwierzynieckim prezentowana będzie, w nowym cyklu, wystawa *Zwierzyniec zaprasza – Krowodrza*, której tematem będzie nie tylko historia Krowodrzy, lecz również istota podmiejskości i budowanie tożsamości miasta (14 listopada 2014 – 4 marca 2015 r.), natomiast w oddziale Dzieje Nowej Huty kolejna ekspozycja z cyklu *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Bieńczyce* (8 października 2014 – 6 kwietnia 2015 r.). W grudniu zostanie rozstrzygnięty *73. Konkurs szopek krakowskich* oraz otworzona *Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich* w pałacu Pod Krzysztofory. Niezwykle ważnym wydarzeniem będzie otwarcie skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory. W nowo wyremontowanym budynku będzie można zwiedzić *Cybertekę*, będącą opowieścią o fenomenie Krakowa w jego aspekcie rozwoju przestrzennego od czasów przedkolacyjnych do projektu Wielkiego Krakowa zrealizowanego w latach 1910–1915, a także wystawy czasowe: wystawę podsumowującą badania konserwatorskie i architektoniczne prowadzone w pałacu Pod Krzysztofory od początku działań remontowych do dzisiaj oraz wystawę prac Jana Kantego Pawluśkiewicza. W 2014 roku Muzeum zrealizowało lub wkrótce zrealizuje wspomniane już liczne wydarzenia: *Pamiętaj z nami* (12 kwietnia), sesję TMHiZK *Kraków w drodze do niepodległości* (12 kwietnia), *Wielkanoc w Muzeum. Przystanek Emaus* z pierwszym konkursem na najpiękniejsze drzewko emausowe (21 kwietnia), *Noc*

Muzeów, przyznanie medalu św. Krzysztofa (31 maja), konkurs o tytuł Małego Króla Kurkowego (31 maja), *Pochód Lajkonika* (26 czerwca), *Średniowiecza da się lubić* (lipiec – sierpień), *Dzień Pamięci Ofiar Gestapo* (12–13 września), *Zajrzyj do Huty* (20–21 września), X Turniej Piłkarski Muzeów Krakowskich (4 października), *Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich* (23 listopada), *Pokaz nabytków* (28 listopada), a także *Święta Oddziałów*, czyli cykl nowych wydarzeń promujących poszczególne oddziały muzealne.

Działalność edukacyjną oraz pozyskiwanie zbiorów posumował dyrektor Michał Niezabitowski. Ważnymi zadaniami Muzeum jest edukacja. Działalność edukacyjna skupiona jest obecnie głównie wokół cyklu muzealnego *Muzeomania*, którego program wciąż poszerza się o nowe cykle i wydarzenia skierowane do różnych grup odbiorców – od warsztatów dla dzieci w ramach *Akademii Małego Odkrywcy* z towarzyszącym jej czasopismem „Krzysztoforek" do zajęć dla seniorów w ramach *Akademii 67+/-*. Jednym z najważniejszych cykli *Muzeomanii*, cieszącym się coraz większą popularnością, jest *Krakowskie kolokwium*, budujące tożsamość miasta.

Muzeum co roku powiększa swoje zbiory o nowe eksponaty. Na tegorocznym *Pokazie nabytków* Muzeum zaprezentuje cenny album z postaciami powstańców styczniowych, który został zakupiony dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Ponieważ budżet przeznaczony na zakup eksponatów niejednokrotnie jest niewystarczający, obecnie Muzeum prowadzi rozmowy z prezydentem Krakowa Jackiem Majchrowskim i Stanisławem Dziedzicem, dyrektorem Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, dotyczące utworzenia międzymuzealnego interwencyjnego funduszu na zakupy muzealne.

Rada jednogłośnie przyjęła przedstawiony plan pracy Muzeum w 2014 roku. Przystąpiono do dyskusji nad przedstawionymi prezentacjami. Prof. Jacek Purchla stwierdził, że Rada powinna zastanowić się nad kwestią przyłączenia do Muzeum Rydlówki, a także zająć stanowisko wobec braku uzyskania środków z funduszy EOG. Janusz Sepioł zapytał, czy Muzeum w planowanej na 2014 rok akcji promocyjnej w związku z zakładanym wzrostem dochodów przewiduje większą kampanię promocyjną poza Krakowem. Muzeum nawiązało bardzo owocną współpracę z dzielnicami, pozyskując w zeszłych latach dotacje z budżetów dzielnic, czy taka współpraca będzie kontynuowana przez Muzeum. W kwestii nabytków, czy docelowo nie powinno być zasadą, aby w każdym muzealnym budżecie rocznym przeznaczyć 2 proc. na nowe nabytki. Mówca uznał za bardzo wartościową ideę stworzenia w budżecie miasta muzealnego funduszu interwencyjnego do nagłych, nieprzewidzianych zakupów. Przypomniał również, że w 2015 roku przypada rocznica odbudowy samorządu miasta Krakowa. Magistrat przygotowuje w związku z tą rocznicą pewne wydarzenia, jednak również Muzeum powinno przyczynić się do upamiętnienia tego istotnego w dziejach miasta faktu. On sam proponuje przygotować wystawę lub pamiątkowe wydawnictwo, które przedstawi, jak wyglądało miasto przed odbudową samorządności (m.in. za pomocą fotografii, statystyk), a także włączenie się w dyskusję, co Krakowowi dało to wydarzenie, jak przyczyniło się do jego rozwoju.

Prof. Jan Święch odniósł się do działalności naukowej Muzeum, która jest fundamentalną aktywnością instytucji. Punktem wyjścia do wszystkich działań muzeum jest obiekt muzealny – im lepiej opracowany, tym daje więcej możliwości. Dlatego gratuluje Muzeum prowadzonych prac nad elektroniczną inwentaryzacją w *Musnecie* i katalogami kolekcji, bo dzięki temu muzealne zbiory wchodzą w sferę badań naukowych, są upowszechniane zarówno wśród naukowców, jak i muzealnych odbiorców. Równocześnie pogratulował wysokiego poziomu naukowego muzealnych publikacji i wyraził nadzieję, że kolejnym krokiem będzie zdobywanie stopni naukowych przez pracowników Muzeum. W kwestii Rydlówki podkreślił konieczność rozwiązania jej problemów prawno-własnościowych, które są istotne dla podjęcia jakichkolwiek działań inwestycyjnych przez Muzeum. Odniósł się również do wiadomości o podjętych próbach stworzenia nowego oddziału – Muzeum Podgórza, zadając pytanie, czy istnieją zbiory pozwalające na przygotowanie interesującej ekspozycji o dziejach Podgórza, czy nowo powstającego oddziału nie należałoby włączyć w już rozbudowany program Muzeum Rozproszonego.

Prof. Jerzy Wyrozumski podkreślił wagę edukacji w działalności Muzeum i rosnące zainteresowanie wśród młodzieży. Pogratulował pracy Działu Edukacji MHK, który bardzo efektywnie tworzy nowe oferty edukacyjne dla młodzieży szkolnej we współpracy z TMHiZK.

Joanna Daranowska-Łukaszewska wyraziła słowa uznania dla wydawanych przez Muzeum publikacji naukowych, szczególnie katalogów zbiorów, dzięki którym nawet w przypadku braku wystaw czy magazynów widzowie mają dostęp do wszystkich muzealnych obiektów. Podkreśliła również zasługi Muzeum na polu edukacji – doskonała praca od podstaw, szczególnie wśród dzieci, dzięki której Muzeum tworzy mocne więzi przyjaźni pomiędzy muzealną instytucją i widzami na długie lata. Nawiązując do wypowiedzi prof. Jana Święcha, odniosła się do kwestii Rydlówki, pytając, czy Muzeum zna status prawny tego miejsca.

Prof. Jacek Purchla zaproponował, aby ze względu na bardzo bogatą działalność wydawniczą prowadzoną przez Muzeum od wielu lat stworzyć pełną bibliografię muzealnych publikacji.

Prof. Czesław Dźwigaj pogratulował doskonałej koncepcji wydawnictwa „Krzysztoforek", które cieszy się dużą i wciąż rosnącą popularnością wśród dzieci. Poparł pomysł Janusza Sepioła, aby Muzeum w 2015 roku przygotowało wystawę upamiętniającą odbudowę krakowskiego samorządu. Taka retrospekcja byłaby doskonałym udokumentowaniem wielkich zmian zachodzących przez lata w Krakowie. Równocześnie zaproponował, aby Muzeum przygotowało czasową wystawę, będącą ciekawie skondensowaną wiedzą o dziejach Krakowa, która będzie doskonałą promocją miasta podczas Światowych Dni Młodzieży w 2016 roku.

Michał Niezabitowski podziękował Januszowi Sepiołowi za tak ważny głos w dyskusji. Istotnie, z powodu ob-

cięcia dotacji Muzeum musiało zrezygnować z niektórych projektów, w tym z wielu działań promocyjnych. Jednak wciąż planuje szeroką i bogatą promocję – obecnie Muzeum przygotowuje nowy klip promocyjny. Równocześnie trwają trzy postępowania przetargowe, mogące przynieść oszczędności, które docelowo zostaną przeznaczone na wielką promocję *Muzeum kompletnego*. Niestety, prowadzone w ostatnim czasie ze Stowarzyszeniem Reklam Zewnętrznych rozmowy o udostępnieniu Barbakanu w zamian za miejsce reklamowe na wielkich bilbordach nie zakończyły się sukcesem.

Współpraca pomiędzy Muzeum a władzami dzielnicowymi układa się bardzo dobrze. Szczególnie przed wyborami dzielnicowe dotacje bardzo wzrastają, czego przykładem może dzielnica Podgórze, która planuje organizować jubileuszowe wydarzenia w 2015 roku. W kwestii nowych nabytków dyrektor podkreślił, że zbiory są środkami trwałymi, jednak niezamortyzowanymi, co powoduje liczne problemy księgowe. Natomiast każda dotacja jest uznaniowa, więc jej wysokość zależy od poziomu zrozumienia pomiędzy muzeum a organizatorem. Natomiast odpowiadając na pytania o stan prawno-własnościowy Rydlówki, dyrektor powiedział, że według wiedzy MHK, jest ona w całości własnością Jana Rydla i jego siostry zamieszkałej w USA. Ich wolą jest utrzymanie w tym miejscu muzeum. Taki cel przyświeca też władzom miasta i MHK ze względu na znaczenie tego miejsca w dziejach i kulturze Krakowa. Zrozumiały jest niepokój członków Rady w tej kwestii. Muzeum chce ustanowić prawo użytkowania Rydlówki na 30 lat, co umożliwiłoby zamortyzowanie ewentualnych nakładów włożonych w remont i inne działania związane z tym miejscem. Obecnie prowadzone są na ten temat rozmowy z władzami miasta.

W przypadku planów organizacji Muzeum Podgórza wart podkreślenia jest duży potencjał działającego od lat Domu Historii Podgórza, posiadającego swoją kolekcję oraz duże zbiory poświęcone m.in. lokalnej społeczności. W zestawieniu z muzealnymi zbiorami, tak cennymi jak łańcuch burmistrza miasta Podgórza, jest to „zgrabna" kolekcja, która może być zalążkiem nowo planowanego muzeum.

Pomysł bibliografii muzealnych publikacji, zaproponowany przez prof. Jacka Purchlę, jest godny rozważenia, podobnie jak wystawa o odbudowie samorządu po 1989 roku, która wpisywałaby się w muzealny dyskurs, jak zmieniało się i jak powinno wyglądać miasto.

Dyr. Stanisław Dziedzic poinformował, że w sprawie Rydlówki miasto obecnie prowadzi rozmowy z rodziną Jana Rydla przy dużym zaangażowaniu m.in. prof. Stanisława Waltosia, który był współtwórcą bronowickiego muzeum. Rozważane są kwestie zbiorów – co stanie się depozytem, a co PTTK będzie chciało sprzedać. Rozważając, która instytucja mogłaby zostać opiekunem Rydlówki, w sposób oczywisty wybór padł na MHK, które posiada duże zbiory, a przede wszystkim dobre zaplecze merytoryczne. Prowadzone są prace nad stworzeniem formuły organizacyjnej nowego muzeum, niewymagającej zmian statutowych, które musiałyby uzyskać zgodę Ministerstwa. Ważna była wypowiedź Janusza Sepioła dotycząca środków finansowania zakupu nowych obiektów muzealnych. Środki przewidziane w budżecie niejednokrotnie są rzeczywiście niewystarczające, dlatego potrzebne jest stworzenie nowego systemu finansowania. Będzie to rozpatrywane podczas prowadzonych prac na budżetami wszystkich instytucji kulturalnych podlegających miastu.

Na zakończenie przewodniczący prof. Jacek Purchla podziękował członkom za obecność na posiedzeniu i udział w dyskusji oraz zaprosił na kolejne posiedzenie Rady, przewidziane wstępnie w listopadzie 2014 roku.

Kolejne posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa odbyło się 19 listopada 2014 roku. Tym razem miało ono miejsce w sali Kupferhaus (Miedzianej) w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory. W posiedzeniu udział wzięli: Michał Niezabitowski, dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, jego zastępcy: Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak, Adam Świerz, oraz członkowie Rady: Joanna Daranowska-Łukaszewska, prof. Czesław Dźwigaj, Jerzy Fedorowicz jun., Jacek Łodziński, prof. Jacek Purchla (przewodniczący), dr Volker Rodekamp, Magdalena Sroka, zastępca prezydenta miasta Krakowa ds. kultury i promocji miasta, dr Ewa Wyka, prof. Jerzy Wyrozumski.

Prof. Jacek Purchla przedstawił porządek obrad, który został przyjęty. W głosowaniu jawnym jednomyślnie przyjęto protokół z posiedzenia Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa 8 maja 2014 roku.

Następnie dyr. Michał Niezabitowski przedstawił bieżącą sytuację Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. W 2014 roku ukończono remont skrzydła zachodniego według projektu arch. Marka Cempli, prowadzony pod nadzorem zastępcy dyrektora MHK Adama Świerza; uroczyste otwarcie nastąpiło 30 października w obecności prezydenta miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego, przedstawicieli władz miasta i województwa małopolskiego. Dyrektor Niezabitowski podziękował prof. Jackowi Purchli za bezcenną pomoc – udostępnienie na czas remontu Muzeum pomieszczeń Międzynarodowego Centrum Kultury m.in. na uroczysty finisaż wystawy szopek krakowskich. Zaprosił członków Rady do zwiedzenia po posiedzeniu nowo wyremontowanego muzealnego skrzydła. Członkowie Rady obejrzeli również film przedstawiający prace remontowe i otwarcie nowej wystawy *Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń*.

Muzeum otrzymało dotację na działalność podmiotową i inwestycyjną w 2015 roku w wysokości 17,955 mln zł. Jest to kwota o 3 mln zł wyższa od dotacji z 2014 roku. Za podniesienie dotacji Muzeum składa szczególne podziękowania prezydentowi prof. Jackowi Majchrowskiemu oraz Radzie Miasta Krakowa. Ważnym dla Muzeum wydarzeniem było wprowadzenie do planu miejskich inwestycji projektu muzealnych magazynów Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów w kwocie 6,6 mln zł.

Podjęte zostały rozmowy z władzami miasta dotyczące przejęcia przez MHK dwóch nowych obiektów z przeznaczeniem na oddziały muzealne: Muzeum Regionalnego Młodej Polski Rydlówka, prowadzonego od ponad 40 lat przez PTTK, oraz Muzeum Podgórza, a to z inicjatywy społecznej mieszkańców Podgórza i Stowarzyszenia Podgorze.pl w celu stworzenia lokalnego muzeum, ulokowanego w zabytkowym budynku Zajazdu Pod św. Benedyktem,

dawnych koszar przy ulicy Wielickiej 2. Powierzenie tego zadania Muzeum Historycznemu Miasta Krakowa będzie wielkim wyzwaniem i próbą nowego zdefiniowania tej przestrzeni miasta, a także stworzenia nowej przestrzeni dialogu o mieście z jego mieszkańcami.

Dyrektor Muzeum zwrócił się do Rady z prośbą o poparcie decyzji o wypisaniu z ksiąg inwentarzowych MHK dziewięciu numerów inwentarzowych obiektów muzealnych – destruktów maszyn drukarskich, które nie posiadają wartości zabytkowej i nie nadają się do konserwacji, a jako obiekty wielkogabarytowe zajmują cenną przestrzeń w muzealnych magazynach.

Kontynuowane są prace nad scenariuszem i formą plastyczną nowej wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory *Kraków od początku, bez końca*. Dyrektor krótko zaprezentował kilka projektowanych przestrzeni. Pierwsze piętro to przestrzeń zatytułowana *Miedź*: jedna z sal będzie poświęcona dziejom krakowskiego kupiectwa, nad miedzianym stołem z artefaktami zawiśnie replika hanzeatyckiej kogi. Konserwator miejski wyraził zgodę na ściągnięcie ahistorycznego sklepienia (stworzonego w XX wieku przez arch. Wacława Krzyżanowskiego) i otwarcie studni nad holem, w której zostanie zawieszona wspomniana koga jako dominanta tej narracyjnej przestrzeni. Kolejna sala, *Kantor kupiecki*, prezentująca fenomen rozwoju przemysłowo-handlowego Krakowa, stanowić będzie rekonstrukcję dawnego kantoru z biurem przemysłowca. Sali Baltazara Fontany przywrócony zostanie wystrój sali balowej, będącej przestrzenią opowieści o bogactwie i dostojności mieszczan krakowskich. Na wystawie znajdą miejsce również opowieści o indywidualnych losach mieszkańców Krakowa, m.in. o Mikołaju Wierzynku i Wincentym Antonim Kirchmayerze. Powstania narodowe zostaną przedstawione jako pole bitewne z powstańcami biegnącymi ku Pallas Atenie – to próba interpretacji walk narodowowyzwoleńczych. Uwzględniając uwagi członków Rady zgłoszone podczas poprzednich posiedzeń, Muzeum zrezygnowało z opowieści o „czterech królowych", prezentowanej przez opowieść o „czterech tronach", ukazujących dzieje miasta z punktu widzenia polskiej racji stanu.

Dyrektor zasygnalizował, że w wyniku prowadzonych prac remontowych pojawiła się konieczność podjęcia dyskusji dotyczącej detali dwóch fragmentów elewacji pałacu Pod Krzysztofory, które powinny zostać zaakcentowane plastycznie: pustej niszy w fasadzie głównej (idea przywrócenia w tym miejscu figury św. Krzysztofa) oraz narożnika budynku od strony placu Szczepańskiego (podkreślenie symboliki Kupferhausu).

Prof. Jacek Purchla skomentował, że powołanie nowych muzealnych oddziałów to bardzo dobra wiadomość dla Muzeum, które wciąż dynamicznie się rozbudowuje. Zasugerował zmianę programu posiedzenia i przejście do punktu 5., czyli dyskusji nad prezentacją Michała Niezabitowskiego. Wskazał cztery tematy dyskusji: plany otwarcia nowych oddziałów muzealnych, konieczność odpisu obiektów z inwentarza muzealnego (poddanie decyzji pod głosowanie Rady), wprowadzenie dekoracji plastycznej fasad pałacu Pod Krzysztofory oraz idea nowej wystawy stałej w Krzysztoforach.

W ramach dyskusji nad przedstawionymi prezentacjami prof. Czesław Dźwigaj pogratulował decyzji przekazania pod zarząd Muzeum Historycznego Miasta Krakowa dwóch nowych oddziałów. Muzeum ma do tego pełne predyspozycje, posiadając wieloletnie doświadczenie oraz odpowiednio przygotowanych pracowników. Profesor Dźwigaj wyraził przekonanie, że nowe oddziały będą dobrze zarządzane i merytorycznie prowadzone. Oczywisty jest fakt, że w muzealnych magazynach znajdują się liczne destrukty, które należy wypisać z inwentarza, dlatego, polegając na fachowej opinii dyrektora i jego pracowników jako opiekunów kolekcji, zaopiniował pozytywnie przedłożony przez dyrektora wniosek. Wyraził uznanie dla projektu nowoczesnej bryły Kupferhausu, której narożnik powinien zostać zaakcentowany jakąś nowoczesną, symboliczną formą przestrzenną.

Dr Volker Rodekamp poparł rozbudowę Muzeum i dołączenie nowych oddziałów, szczególnie gdy z taką z inicjatywą występują lokalne społeczności, które budują wspólną tożsamość, jednak z drugiej strony istotne jest, by pamiętać o „duchu muzeum", czyli o tym, co spaja całe muzeum, o wspólnej idei łączącej wszystkie jego części. W jaki sposób główny oddział Krzysztofory łączy i będzie łączył ideowo wszystkie muzealne oddziały? Muzea w nadchodzącej przyszłości będą musiały coraz częściej zabierać głos w sprawie swoich kolekcji, powinny zatem mieć większą swobodę w tworzeniu kolekcji i postępowaniu z muzealiami znajdującymi się w ich posiadaniu.

Ewa Wyka wyraziła uznanie dla rozbudowy Muzeum o nowe oddziały – Muzeum zaczyna prezentować cały obszar miasta przez oddziały poświęcone historii m.in. Zwierzyńca, Nowej Huty, Podgórza. Poszczególne oddziały łączy idea opowieści, dyskusji o mieście, jego historii, o niegdyś odrębnych częściach, o lokalnej tożsamości. Muzeum posiada bogatą kolekcję drukarską, częściowo prezentowaną na ekspozycji w Muzeum Inżynierii Miejskiej. Niektóre znajdujące się w magazynach obiekty z tej kolekcji są rzeczywiście destruktami, których nie sposób zrekonstruować, a co za tym idzie, nie mają wartości historycznej i ekspozycyjnej, dlatego opowiedziała się za wykreśleniem ich z inwentarza po wcześniejszym przygotowaniu odpowiedniej dokumentacji.

Jerzy Fedorowicz jun. z satysfakcją przyjął wiadomość o wzroście o 3 mln zł budżetu Muzeum na 2015 rok, gdyż daje to dobre perspektywy na dalsze lata. Równie ważną wiadomością jest podjęcie decyzji o powołaniu długo oczekiwanego przez mieszkańców dzielnicy XIII Muzeum Podgórza. Od wielu lat prowadzone były w tej sprawie rozmowy, problematyczną kwestią była m.in. jego lokalizacja. Cieszy wybór budynku dawnego zajazdu, ale jest to obiekt mocno zdegradowany, stąd potrzebne będą duże środki finansowe na jego remont. Istotne jest, aby Gmina Kraków zagwarantowała pomoc finansową Muzeum w tej kwestii. Budynek posiada duży metraż, więc oprócz ekspozycji warto tutaj wprowadzić przestrzeń spotkań nie tylko muzealnych, ale także lokalnych spotkań mieszkańców i prawobrzeżnych organizacji społecznych. Pomoże to w budowaniu lokalnej tożsamości. Miasto potrzebuje Rydlówki jako ważnego świadka historii; oczywisty jest fakt, że Muzeum Historyczne Mia-

sta Krakowa jest jedyną miejską instytucją, która może podołać temu zadaniu. Poparł również decyzję o wypisie wymienionych obiektów z muzealnego inwentarza.

Prof. Jacek Purchla powiedział, że powołanie Muzeum Podgórza wywołuje szerszą dyskusję nad misją Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Może wzorem europejskich i polskich miast, jak Kopenhaga, Wiedeń, Lipsk, Warszawa czy Wrocław, Muzeum zmieni w przyszłości swoją nazwę na Muzeum Miasta Krakowa. W ten sposób bardziej otworzy się na ludzi, stając się nie tylko opowieścią o tym, co było, o historii miasta, ale rozpocznie tworzenie nowej opowieści, dialogu o współczesności i przyszłości, stając się forum dyskusji jego mieszkańców.

Prof. Czesław Dźwigaj zgodził się z przedmówcą – warto zastanowić się nad usunięciem z nazwy Muzeum słowa historyczne, bo da to możliwość rozszerzenia działalności Muzeum na teraźniejszość miasta, reagowania na pewne zjawiska współczesne.

W odpowiedzi profesor Purchla uzupełnił, że oznacza to budowanie tożsamości współczesnych mieszkańców Krakowa i dialogu z teraźniejszością, zmianę relacji muzeum-instytucja a społeczeństwo i współczesny świat, uaktywnienie i wciągnięcie do korelacji i dyskusji mieszkańców Krakowa.

Ewa Wyka podkreśliła, że muzeum z definicji dokumentuje historię, ale również historię tworzoną w teraźniejszości. Zgodziła się jednak, że może zmianę nazwy instytucji warto wprowadzić.

Prof. Jacek Purchla oświadczył, że z radością przyjął informacje o otwarciu nowych oddziałów muzealnych – uratowaniu Rydlówki i rozszerzeniu działalności Muzeum na prawy brzeg Wisły. Zasugerował, aby na kolejnych posiedzeniach podjąć dyskusję o nowych wystawach w pałacu Pod Krzysztofory i nowych oddziałach.

Magdalena Sroka wyraziła ubolewanie z powodu rezygnacji w scenariuszu wystawy stałej w Pałacu Krzysztofory z sali „czterech królowych", gdyż królowe – jako nośnik europejskości – przyczyniły się do „wprowadzenia" Krakowa do Europy.

Michał Niezabitowski stwierdził, że kwestia Rydlówki uzyskała konsens. Miejsce to budzi smutną refleksję o sytuacji państwa polskiego, które nie potrafi sobie poradzić z działalnością stowarzyszeń zarządzających takimi miejscami, które są obecnie instytucjonalizowane. Nowy oddział muzealny Rydlówka będzie miejscem opowieści o wspólnocie narodowej w kluczu narodowym i obywatelskim, o Młodej Polsce i fenomenie tego miejsca w przestrzeni miasta. W sprawie Muzeum Podgórza dyrekcja MHK planuje otwarcie się na społeczeństwo, na inkubowanie relacji społecznych, to będzie miejsce spotkań podgórzan, przestrzeń poszukiwań odpowiedzi, czy mieszkańcy tej części Krakowa są podgórzanami czy krakowianami. Pomimo że MHK ma na prawym brzegu swoje oddziały (Fabryka Emalia Oskara Schindlera i Apteka pod Orłem), to podgórzanie traktują je nie jako „swoje" muzeum, ale „muzeum świata". W przyszłym roku Muzeum rozpocznie prace nad scenariuszem wystawy o Podgórzu. Ewentualna zmiana nazwy Muzeum Historycznego Miasta Krakowa wprowadzi nową definicję, czym jest, o czym opowiada Muzeum. Obecna nazwa na poziomie semantycznym uderza w paradygmat, że muzeum to przede wszystkim historia. Jednak nasza współczesność bez historii byłaby pusta.

Magdalena Sroka zasugerowała, by wstrzymać się ze zmianą nazwy Muzeum, ponieważ niesie to w konsekwencji konieczność zmiany muzealnego statutu. Przyznał jej rację Michał Niezabitowski, mówiąc, że należy powstrzymać się z tą decyzją aż do otwarcia nowych oddziałów, które wymuszą formalnie zmianę statutu. Nowe dwa oddziały generują nową energię Muzeum; są jeszcze inne propozycje rozszerzenia oddziałów muzealnych w przyszłości – dodał.

Prof. Jerzy Wyrozumski przyznał, że jest zwolennikiem „otwierania się na teraźniejszość", ale nie uważa za zasadne zmienianie nazwy Muzeum. Sama nazwa stała się już istotnym elementem historii Krakowa i w żaden sposób nie przeszkadza ona w działaniu w formule otwartości na współczesność, ponieważ faktycznie historią jest już dzień dzisiejszy.

Prof. Jacek Purchla zwrócił uwagę na swoistą „sztafetę" – przerzucanie odpowiedzialności w sprawie Rydlówki z PTTK na samorząd, co jest wynikiem transformacji systemowej (m.in. zmiany polityki PTTK i sytuacji prawnej). Pogratulował równocześnie dyrektorowi Niezabitowskiemu otrzymania prestiżowej Nagrody Miasta Krakowa.

Jacek Łodziński przypomniał, że w PTTK znaleźli miejsce harcmistrze, którzy wyszli z więzień politycznych i właśnie tutaj uczyli młodzież postaw patriotycznych, pokazywali młodym ludziom ojczysty kraj i jego historię. Rydlówka jest niemalże „świętym" miejscem Krakowa, które niestety przez lata stało się niezauważalne. Dlatego ucieszył się z wiadomości o jej ponownym otwarciu. Zaprosił równocześnie dyrektora MHK do swojej „rupieciarni", w której przez lata zgromadził wiele przedmiotów, mogących uzupełnić ekspozycję w Rydlówce. Równocześnie wskazał, że w swoich zbiorach posiada kilka ciekawych eksponatów, które być może zainteresują Muzeum, m.in. oryginalną „karetę krakowską" po generalnym remoncie i trzy powozy (m.in. dorożkę wiedeńską).

Prof. Jacek Purchla podsumował, że Rada wyraża radość z informacji o powołaniu nowych oddziałów muzealnych oraz o postępach w pracy nad scenariuszem nowej wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory. Wypis z inwentarza muzealnego obiektów, niejednokrotnie bezwartościowych destruktów, wiąże się z mozolną procedurą ministerialną, co niestety niejednokrotnie zniechęca muzea do porządkowania swoich kolekcji i magazynów. Na wniosek Michała Niezabitowskiego zwrócił się do członków Rady o przegłosowanie kwestii wypisu z inwentarz muzealnego wskazanych przez dyrektora destruktów z kolekcji drukarskiej. Rada jednogłośnie podjęła uchwałę o zgodzie na wypis tych obiektów z inwentarza Muzeum Historycznego Miasta Krakowa (uchwała nr 1).

Najważniejsze założenia do planów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa na 2015 rok przedstawił dyrektor Jacek Salwiński. Na podstawie prowizorium budżetowego Muzeum opracowało projekt działań w 2015 roku. Prowadzone będą prace koncepcyjne nad czterema wystawami stałymi:

- *Kraków od początku, bez końca* w pałacu Pod Krzysztofory – prace nad scenariuszem, wizualizacjami i wnioskiem o dofinansowanie projektu;

• Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów – zakończono prace budowlane, w 2015 roku magazyny zostaną wyposażone i do nowych pomieszczeń przeniosą się konserwatorzy; przewidziano prace nad opracowaniem nowych standardów muzealnych w związku z faktem, że nowe magazyny będą połączone z wystawą i działania pracowni konserwatorskich wymagają nowej formuły;

• Rydlówka – prace nad koncepcją nowej wystawy, będącej zapowiedzią i uzupełnieniem nowej wystawy stałej oddziału teatralnego MHK;

• Muzeum Podgórza – prace nad scenariuszem wystawy stałej.

W 2015 roku Muzeum zrealizuje wystawy czasowe, ale ponieważ instytucja pracuje w cyklu dwuletnim, już teraz przygotowywane są wystawy czasowe zaplanowane na 2016 rok. Dyrektor Salwiński omówił najważniejsze wystawy czasowe i wydarzenia muzealne 2015 roku, a także przygotowywane programy edukacyjne: *Muzeomania*, *Ferie w Muzeum*, *Lato w Muzeum*, konkurs o tytuł Małego Króla Kurkowego oraz szkolenia przewodnickie. Planowane wydawnictwa to m.in. *Sztuka krakowska 1945–2010* Marii Zientary, 33. rocznik naukowy „Krzysztofory" oraz dwa katalogi z serii Kolekcja Zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Kończąc obrady, profesor Purchla nawiązał do prezentacji dyr. Jacka Salwińskiego, mówiąc, że Muzeum Historyczne Miasta Krakowa nie tylko kolekcjonuje i opiekuje się swoimi zbiorami, ale w ostatnich latach stało się ważną placówką badawczą historii miasta oraz epicentrum debaty intelektualnej o mieście; przyjęło misję opiekowania się i edukowania całego lokalnego społeczeństwa, począwszy od dzieci, a skończywszy na seniorach, przewodnikach, badaczach. Rada jest pod ogromnym wrażeniem zakresu i profesjonalizmu działań Muzeum.

Sprawy personalne

W 2014 roku jubileusze pracownicze obchodzili:

40-lecia pracy: Eugeniusz Duda, Bernadetta Kostuch, Antoni Michalik, Maria Tabiś;

35-lecia pracy: Krzysztof Drabik, Małgorzata Kopeć, Małgorzata Kozdroń, Bogusława Kluz, Jadwiga Kwaśnik, Irena Woźniak;

30-lecia pracy: Dorota Młodzińska-Kurzawska, Bogumiła Kozak, Joanna Strzyżewska, Adam Świerz;

25-lecia pracy: Danuta Antas, Robert Dziuba, Jacek Głuch, Piotr Halberda, Zbigniew Kaczor, Małgorzata Korż, Małgorzata Sepielak, Leszek J. Sibila, Monika Synowiec, Małgorzata Wąsek;

20-lecia pracy: Beata Furtak, Joanna Gondek-Dziuba, Agnieszka Langer, Dorota Łysak, Marta Marek, Andrzej Sroka, Lidia Twardzik, Barbara Wiśniowska.

Nagrody z okazji Dnia Muzealnika otrzymali:

kategoria I: Andrzej Szoka;

kategoria II: Alicja Dobosz, Lucyna Gawlik, Paweł Jagło, Agnieszka Kowalska, Irena Palca, Anna Per-Żywolewska;

kategoria III: Dominik Dziadusz, Robert Dziuba, Roman Grabowski, Bartosz Heksel, Bożena Jarosz, Elżbieta Junger, Łukasz Klimek, Magdalena Kwiecińska, Antoni Michalik, Zuzanna Miśtal, Diana Nowak, Bartłomiej Nuckowski, Michał Ososiński, Paweł Rapacz, Wacław Sawicz, Janina Szczurowska, Marta Śmietana.

Nagrodami noworocznymi wyróżniono:

kategoria I: Piotr Hapanowicz, Katarzyna Winiarczyk;

kategoria II: Wojciech Adamczyk, Jolanta Bańcer, Alicja Dobosz, Maria Flur, Anna Gawrońska, Łukasz Klimek, Justyna Lisowicz, Urszula Misina, Bartłomiej Nuckowski, Anna Per-Żywolewska, Joanna Rościszewska, Wacław Sawicz, Tomasz Stachów, Marta Śmietana, Jacek Zinkiewicz;

kategoria III: Anna Basta, Katarzyna Bury, Mirosław Bydłoń, Leszek Guzik, Klaudia Kaczmarczyk, Stanisław Klimkowicz, Bogusława Kluz, Dariusz Lis, Dariusz Marczyński, Maciej Miezian, Urszula Misiak, Zuzanna Miśtal, Katarzyna Moskal, Piotr Opaliński, Andrzej Sroka, Anna Surma, Łukasz Walas, Wojciech Wilusz, Bartłomiej Woch.

W roku 2014 z pracy w Muzeum odeszli: Karolina Ożóg, Witold Turdza (emerytura), Żaneta Krupnik, Aleksandra Jaklińska-Duda (zmarła), Justyna Jaworska, Andrzej Nowiński, Bartosz Chudy, Anna Krzyk, Ewa Markiewicz, Przemysław Czapliński, Andrzej Halama, Olimpia Przebieracz, Grzegorz Łojowski, Marta Bernat, Halina Bębenek, Barbara Cieślak, Aneta Pytlak, Jacek Głuch, Antoni Michalik (emerytura), Zuzanna Wiśniewska, Bartłomiej Nuckowski.

W roku 2014 pracę w Muzeum podjęli: Mateusz Niemiec, Paweł Kluska, Waldemar Pisarczyk, Łukasz Pisarczyk, Bartosz Rzońca, Jerzy Łobaza, Magdalena Teichmann, Jakub Sokół, Agnieszka Wawrzonek, Andrzej Urbański, Beata Rolnicka, Krzysztof Przybyła, Kinga Śliwa, Bożena Sobucka, Maciej Tarnawski, Michał Szczerba, Anna Rydzewska, Mariusz Gad, Łukasz Fidelus, Roksana Walas, Przemysław Czapliński, Przemysław Górka, Joanna Zdebska-Schmidt, Ewa Koster, Olga Sokołowska, Aleksandra Kurdziel.